

Nr 5

Socialutskottets betänkande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar för budgetåret 1971/72 inom socialdepartementets verksamhetsområde jämte motioner.

DRIFTBUDGETEN

FEMTE HUVUDTITELN

Socialdepartementet m. m.

1. **Socialdepartementet. Kommittéer m. m.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts i propositionen 1971: 1, bilaga 7, under punkterna A 1 och A 2 (s. 14–15) framlagda förslag och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1971/72 anvisar

1. till *Socialdepartementet* ett förslagsanslag av 6 900 000 kr.,
2. till *Kommittéer m. m.* ett reservationsanslag av 6 300 000 kr.

2. **Försöksverksamhet m. m.** Kungl. Maj:t har under punkten A 3 (s. 15–16) föreslagit riksdagen att till Försöksverksamhet m. m. för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 2 000 000 kr.

Motioner

1. I motionen 1971: 746 av fru *Gradin m. fl.* hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t måtte anhålla att medel ur anslaget A 3 under femte huvudtiteln tas i anspråk för försöksverksamhet med klientdemokrati i den öppna socialvården, samt att riksdagen ger Kungl. Maj:t i uppdrag att i tilläggsdirektiv till socialutredningen uppdra åt denna att studera och analysera försöksverksamhet med klientdemokrati såväl inom institutionsvård som inom öppen vård samt att föreslå sådana lagändringar som möjliggör ett reellt inflytande för socialvårdens hjälpsökande.

2. I motionen 1971: 774 av herrarna *Oskarson* och *Enarsson* hemställs att riksdagen vid behandlingen av proposition 1971: 1, bil. 7, måtte avslå Kungl. Maj:ts begäran om ett reservationsanslag av 2 000 000 kr. till Försöksverksamhet m. m. inom socialdepartementets verksamhetsområde.

Utskottet

Från och med innevarande budgetår har på socialhuvudtiteln under anslaget Försöksverksamhet m. m. anvisats medel avsedda för undersökningar, utvecklingsarbete och försöksverksamhet inom socialdepartementets verksamhetsområde. Anslaget uppgår till 2 000 000 kr. Kungl. Maj:t har föreslagit att samma belopp anvisas till ändamålet för nästa budgetår.

I motionen 1971: 774 yrkas, bl. a. med hänvisning till det statsfinansiella läget, att riksdagen avslår Kungl. Maj:ts begäran om anslag för detta ändmål. Motionärerna anför därvid att någon närmare precisering av hur anslaget skall användas inte lämnas.

Enligt vad utskottet inhämtat har till Kungl. Maj:t inkommit flera framställningar om bidrag från anslaget. Sålunda har socialstyrelsen begärt medel för en rad projekt. På grundval av socialstyrelsens framställning har anslag beviljats till bl. a. dels planerings- och utvecklingsarbete beträffande en socialcentral och fältorganisation i Tierps kommunblock och för en undersökning i anslutning härtill angående sambandet mellan sociala och medicinska förhållanden, dels en undersökning rörande samarbetet mellan föräldrar och personal på daghem. Det kan också nämnas att medel beviljats för en undersökning angående psykolog- och kuratorsmedverkan i barnstugeverksamheten. Vidare är flera projekt föremål för behandling inom den till socialdepartementet knutna samarbetskommittén för social forskning.

Utskottet, som anser det angeläget att medel ställs till förfogande för försöksverksamhet på det sociala området, biträder Kungl. Maj:ts förslag och avstyrker därmed bifall till motionen 1971: 774.

Nödvändigheten av att socialvården söker sig fram till nya metoder för samarbete med de hjälpsökande betonas i motionen 1971: 746. En framtida socialvård måste, anför det, utgå från att dess främsta och mest angelägna uppgift är att ge service till de människor, som har behov av de tjänster som tillhandahålls. Till följd härav bör den behandling och vård som erbjuds den enskilde så långt som möjligt utformas i samråd med denne och med hänsynstagande till hans integritet. Ett reellt medinflytande måste åstadkommas för den hjälptagande inom socialvården. I linje med det anförda måste följande principer vara vägledande för framtidens socialvård, nämligen principerna att personal och klienter utgår från ett gemensamt mål som de själva har formulerat, att socialvården grundas på frivillighet i största möjliga utsträckning samt att relationen personal-hjälpsökande bygger på öppen kommunikation i olika riktningar. Motionärerna yrkar att riksdagen skall anhålla att medel ur anslaget Försöksverksamhet m. m. tas i anspråk för försöksverksamhet med klientdemokrati i den öppna socialvården. Vidare yrkas i motionen att socialutredningen genom tilläggsdirektiv skall få i uppdrag

att studera och analysera försöksverksamhet med klientdemokrati såväl inom institutionsvård som inom öppen vård samt att föreslå sådana lagändringar som möjliggör ett reellt inflytande för socialvårdens hjälp-sökande.

Utskottet vill framhålla att bidrag från anslaget Försöksverksamhet m. m. kan utgå för bl. a. prövning och utvärdering av nya metoder inom det sociala området liksom för undersökningar som tar sikte på en vidareutveckling av ett visst område, såväl när det gäller mål och metoder som organisation och resursanvändning (prop. 1970: 1, bil. 7 s. 14–15). Den i motionen 1971: 746 förordade försöksverksamheten ligger enligt utskottets mening helt inom ramen för sådana ändamål till vilka bidrag kan utgå från anslaget. Det bör emellertid ankomma på Kungl. Maj:t att pröva de olika framställningar om bidrag från anslaget som kommer in. Motionen bör därför i denna del inte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Socialutredningen skall enligt sina direktiv göra en allmän översyn av vårdlagstiftningen. Utredningsarbetet skall förutom en lagteknisk samordning av de tre sociala vårdlagarna omfatta frågan rörande vårdens innehåll och anordningar för att tillgodose vård- och hjälpbehov. Bl. a. bör vård- och behandlingsmetoder, samordning av åtgärder och samarbete mellan olika samhällsorgan och institutioner granskas. Det är enligt utskottets mening sannolikt att frågor av den karaktär som tas upp i motionen och som alltmer dryftas i den pågående socialvårdsdebatten kommer att aktualiseras under utredningsarbetet. Hinder föreligger inte heller för socialutredningen att ta initiativ till försöksverksamhet på visst eller vissa områden. Med hänsyn till det anförda anser utskottet det inte erforderligt med sådana tilläggsdirektiv som förordas i motionen. Denna bör emellertid överlämnas till utredningen.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen i anledning av motionen 1971: 746, såvitt avser yrkandet om tilläggsdirektiv till socialutredningen, hos Kungl. Maj:t hemställer att motionen i denna del överlämnas till socialutredningen,
2. att riksdagen avslår motionen 1971: 746, såvitt avser yrkandet om anslag till försöksverksamhet med klientdemokrati,
3. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på motionen 1971: 774 till *Försöksverksamhet m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisar ett reservationsanslag av 2 000 000 kr.

3. **Extra utgifter.** Kungl. Maj:t har under punkten A 4 (s. 16) föreslagit riksdagen att till Extra utgifter för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 350 000 kr.

Motioner

1. I motionen 1971: 764 av fru *Nilsson* i Kristianstad och fru *Olsson* i Helsingborg hemställs att riksdagen till Bidrag till Handikapporganisationernas centralkommitté, HCK, (nytt anslag) för budgetåret 1971/72 anvisar ett anslag av 150 000 kr.

2. I motionen 1971: 788 av fru *Söder m. fl.* hemställs att riksdagen måtte till Extra utgifter för budgetåret 1971/72 under femte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 500 000 kr.

Utskottet

I motionen 1971: 764 yrkas att riksdagen för nästa budgetår under ett nytt anslag skall anvisa 150 000 kr. som bidrag till Handikapporganisationernas centralkommitté (HCK).

I motionen 1971: 788 förordas att Riksförbundet för utvecklingsstörda barn (FUB) erhåller ökat statsbidrag för förbundets allmänna bevaknings- och informationsarbete. Mot denna bakgrund yrkas att riksdagen till anslaget Extra utgifter under socialhuvudtiteln för nästa budgetår anvisar ett reservationsanslag av 500 000 kr.

Under en följd av år har ett antal handikapporganisationer för sin allmänna verksamhet tillerkänts bidrag från anslaget Extra utgifter under femte huvudtiteln. Innevarande budgetår har sammanlagt 14 organisationer fått sådant bidrag med totalt 196 000 kr. Bidragen har till flertalet organisationer, däribland FUB, utgått med 15 000 kr. HCK har erhållit bidrag med 30 000 kr., vilket utgör en fördubbling av bidraget i förhållande till nästföregående år. Det kan i detta sammanhang nämnas att FUB erhållit bidrag med 131 000 kr. ur allmänna arvsfonden för viss informations- och kursverksamhet under år 1971.

Såväl FUB och HCK som andra organisationer utför ett betydelsefullt arbete för de handikappade. Till fyra av dessa organisationer har hittintills utgått bidrag under särskilda anslag. Även för nästa budgetår framställer Kungl. Maj:t begäran om sådana anslag (K 10-K 13). Utskottet är inte berett att tillstyrka att nya anslag av detta slag uppförs under huvudtiteln. Härvid beaktar utskottet att handikapputredningen i sitt betänkande »Bättre socialtjänst för handikappade» (SOU 1970: 64) föreslagit att de särskilda bidragsanslagen skall ersättas av ett gemensamt anslag och att fördelningen mellan handikapporganisationerna av det totala anslagsbeloppet för organisationernas allmänna verksamhet skall beslutas av Kungl. Maj:t efter förslag av statens handikappråd. I enlighet med det anförda avstyrker utskottet förslaget i motionen 1971: 764 att ett nytt anslag till bidrag till HCK uppföres under huvudtiteln. Bidrag till HCK och till FUB bör liksom hittills utgå efter en avvägning i förhållande till de önskemål och behov

som föreligger hos andra handikapporganisationer. Fördelningen av det totala bidragsbeloppet som kan ställas till organisationernas förfogande från anslaget Extra utgifter bör även för nästa budgetår ankomma på Kungl. Maj:t. Utskottet anser sig inte kunna biträda yrkandet i motionen 1971: 788 om en höjning av det av Kungl. Maj:t föreslagna anslagsbeloppet.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen avslår motionen 1971: 764,
2. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på motionen 1971: 788 till *Extra utgifter* för budgetåret 1971/72 anvisar ett reservationsanslag av 350 000 kr.

Ekonomiskt stöd åt barnfamiljer m. m.

4. **Allmänna barnbidrag.** Kungl. Maj:t har under punkten C 1 (s. 35–36) föreslagit riksdagen att till Allmänna barnbidrag för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 2 160 000 000 kr.

Motioner

1. I motionen 1971: 185 av herrar *Hedlund* och *Helén* hemställs att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om utarbetande av en samlad plan för barnstödet utbyggnad i enlighet med vad i motionen anförts och i takt med vad resurserna medger.

2. I motionen 1971: 360 av herr *Olsson* i Stockholm *m. fl.* hemställs att riksdagen måtte besluta om indexreglering av de allmänna barnbidragen att gälla fr. o. m. den 1 juli 1971.

Utskottet

Efter beslut av förra årets riksdag (prop. 1970: 65, 2LU 40, SU 100) höjdes det allmänna barnbidraget från och med den 1 januari 1971 med 300 kr. till 1 200 kr. för barn och år.

I motionen 1971: 360 yrkas att riksdagen skall besluta om indexreglering av barnbidragen från kommande halvårsskifte.

I motionen 1971: 185 hemställs om utarbetande av en samlad plan för barnstödet utbyggnad i enlighet med vad som anförts i motionen och i takt med vad resurserna medger. I en sådan plan bör enligt motionärernas mening ingå en ytterligare höjning av barnbidragen med hänsyn till såväl penningvärdeförsämringen som önskemålet att tillförsäkra barnfamiljerna en standardhöjning. För att ge barnfamiljerna kompensation för levnadskostnadsstegringen bör någon form av indexreglering av barnstödet ingå i planen. Det särskilda stödet till familjer med låga inkomster bör ses över. Motionärerna vill också att införande av vård-

nadsbidrag, som så långt möjligt kan ge föräldrarna valfrihet mellan hemarbete och förvärvsarbete, övervägs.

Frågan om värde- och standardbeständighet av de familjepolitiska förmånerna kommer att tas upp till behandling av familjepolitiska kommittén. Riksdagen har med hänvisning härtill under en följd av år avslagit motionsyrkanden om indexreglering av barnbidragen. Därvid har riksdagen framhållit att dessa tills vidare bör höjas genom särskilda beslut. Det finns enligt utskottets mening inte anledning att nu inta annan ståndpunkt i denna fråga. Utskottet avstyrker därför yrkandet i motionen 1971: 360 om indexreglering av barnbidragen från halvårsskiftet.

Vad därefter gäller yrkandet i motionen 1971: 185 vill utskottet framhålla att familjepolitiska kommittén har ett mycket omfattande uppdrag. Med utgångspunkt från att de allmänna barnbidragen alljämt skall bilda stommen i konsumtionsstödet åt barnfamiljerna skall kommittén överväga samhällets totala stöd åt barnfamiljerna. Huvuduppgiften för kommittén skall därvid vara att undersöka effektiviteten av olika stödformer och pröva deras inbördes sammansättning och avvägning inom ramen för vissa alternativ för samhällets totala stöd till barnfamiljerna. Det anges i kommitténs direktiv att de familjepolitiska insatserna bör differentieras så att stödet sätter in när och där behovet är störst. Kommittén skall i sitt arbete beakta det direkta samband som råder mellan stödet till barnfamiljerna och skattesystemets utformning. Jämsides med familjepolitiska kommittén arbetar andra utredningar med uppgifter som har särskild betydelse för barnfamiljerna. Av dessa utredningar kan särskilt nämnas servicekommittén och 1968 års barnstugeutredning. Med hänsyn till det omfattande utredningsarbete som således pågår avstyrker utskottet yrkandet i motionen 1971: 185 om en plan för barnstödet utbyggnad.

Utskottet tillstyrker den begärda medelsanvisningen.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen avslår motionen 1971: 185,
2. att riksdagen avslår motionen 1971: 360,
3. att riksdagen till *Allmänna barnbidrag* för budgetåret 1971/72 anvisar ett förslagsanslag av 2 160 000 000 kr.

5. Ersättning till postverket för utbetalning av allmänna barnbidrag.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts under punkten C 2 (s. 36) framlagda förslag och hemställer

- att riksdagen till *Ersättning till postverket för utbetalning av allmänna barnbidrag* för budgetåret 1971/72 anvisar ett förslagsanslag av 4 800 000 kr.

6. **Bostadstillägg för barnfamiljer, m. m.** Kungl. Maj:t har under punkten C 3 (s. 36–38) föreslagit riksdagen att

1) godkänna den i statsrådsprotokollet förordade ändringen i grunderna för bostadstillägg för barnfamiljer att gälla fr. o. m. den 1 januari 1972,

2) till Bostadstillägg för barnfamiljer, m. m. för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 460 000 000 kr.

Motioner

1. I motionen 1971: 748 (motivering i motionen 1971: 1157) av herr *Helén m. fl.* hemställs att riksdagen måtte uttala att en utvidgning av de bostadssociala stödåtgärderna till att omfatta alla lägre inkomstagare bör prövas.

2. I motionen 1971: 758 av herr *Larsson* i Öskevik *m. fl.* hemställs att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om förslag till sådan ändring av gällande bestämmelser att det särskilda bostadstillägget för barnfamiljer med höga bostadskostnader göres statligt och i sin helhet finansieras av staten.

3. I motionen 1971: 770 av fru *Olsson* i Hölö *m. fl.* hemställs att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om förslag till sådan ändring av gällande bestämmelser att vid inkomstprövning för bostadstillägg för barnfamiljer den fastställda beskattningsbara inkomsten skall ökas med 10 % av den behållna förmögenhet som överstiger »30 000» kr.

4. I motionen 1971: 777 av herr *Petersson* i Röstånga hemställs att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om förslag till beräkning av bostadstillägg, så att bostadstillägg till vuxenstuderande utgår efter andra beräkningsgrunder än de nu rådande, samt att dessa beräkningsgrunder tar hänsyn till den aktuella inkomsten.

5. I motionen 1971: 779 av herrar *Pettersson* i Lund och *Hjorth* hemställs att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär att förslag framlägges för riksdagen till sådan ändring av Kungl. Maj:ts kungörelser 1968: 425 om statliga bostadstillägg till barnfamiljer och 1968: 426 om statsbidrag till kommunala bostadstillägg till barnfamiljer, att de i motionen berörda möjligheterna till missbruk kan undanröjas.

6. I motionen 1971: 786 av herr *Sundgren m. fl.* föreslås att riksdagen hemställer hos Kungl. Maj:t om utfärdande av tilläggsdirektiv till familjepolitiska kommittén som möjliggör prövning om de nuvarande bestämmelserna för utbetalning av bostadstillägg för barnfamiljer är ändamålsenliga.

7. I motionen 1971: 787 av herr *Svanström* hemställs att riksdagen ville besluta att hos Kungl. Maj:t hemställa om utredning och förslag i

syfte att åstadkomma mera rättvisande bestämmelser vid beräkning av reducering av statligt bostadstillägg till barnfamiljer på grund av familjens förmögenhet.

Utskottet

I n k o m s t g r ä n s e n. Med hänsyn till barnfamiljerna i låginkomstgrupperna har Kungl. Maj:t förordat att inkomstgränsen för oreducerat bostadstillägg, vilken gräns vid det senaste årsskiftet höjdes med 800 kr., fr. o. m. den 1 januari 1972 höjs med ytterligare 2 000 kr. Förslaget innebär att oreducerat bostadstillägg kommer att utgå upp till en beskattningsbar inkomst på 10 000 kr., vilket motsvarar en årsinkomst av ca 20 000 kr. Utskottet biträder förslaget.

I n k o m s t p r ö v n i n g e n. Till grund för inkomstprövningen av bostadstillägget läggs enligt huvudregeln den beskattningsbara inkomsten vid den senaste taxeringen; inkomstprövningen för bostadstillägg under år 1971 sker således f.n. på grundval av 1969 års inkomster. För att familjer vilkas inkomster minskat väsentligt – enligt bostadsstyrelsens anvisningar med en tredjedel – inte skall behöva vänta på en bidragshöjning, finns en undantagsbestämmelse som gör det möjligt att beräkna bostadstillägget med hänsyn till den aktuella inkomsten.

I två motioner framställs yrkanden som avser ändringar i nämnda inkomstprövningsregler. I motionen 1971: 779 erinras om att i fall där inkomsten väsentligt ökat det icke finns någon motsvarighet till ovan nämnda undantagsregel, som avser väsentligt minskade inkomster. Avsaknaden av en sådan regel är enligt motionärerna otillfredsställande framför allt med hänsyn till att det förekommer att mycket högavlönade personer tar ledigt från förvärvsarbete ett år och därigenom kan få bostadstillägg. Motionärerna hävdar vidare att bostadsstyrelsens anvisningar för beräkningen av bostadskostnaden då den bidragssökande bor i egen fastighet kan missbrukas. I motionen yrkas att riksdagen skall begära förslag om sådan ändring i bidragskungörelserna att de nämnda möjligheterna till missbruk kan undanröjas. I motionen 1971: 777 hävdas att en studerande som varit förvärvsarbetande drabbas särskilt hårt av inkomstprövningsreglerna, eftersom dessa an knyter till den taxerade och inte till den aktuella inkomsten. Motionären framhåller vidare att vuxenstuderande, som ofta har högre inkomster under ferierna än andra studerande, med hänsyn till reduceringsreglerna inom studiemedelssystemet får mindre studiemedel än andra studerande. För vuxenstuderande som studerar på annan plats än hemorten vore det därför rimligt, menar motionären, att bostadstillägg kunde utgå och att tillägget beräknades på de aktuella inkomsterna. I motionen yrkas att riksdagen skall hemställa om förslag till beräkning av bostadstillägg så att sådant tillägg till vuxenstuderande utgår efter andra beräknings-

grunder än de nuvarande och att dessa grunder anknyter till den aktuella inkomsten.

Utskottet vill framhålla att, om enligt vad som föreslagits i motionen 1971: 779 en alternativ inkomstberäkningsgrund skulle införas även då det gäller familjer som fått väsentligt ökade inkomster, detta skulle medföra att man fick tillämpa en generell dubblering av inkomstprövningen. Med hänsyn till att omkring 400 000 barnfamiljer nu uppstår bostadstillägg skulle införandet av en regel av angivna slag uppenbarligen föranleda betydande administrativt merarbete. Det sagda hindrar dock inte att det kan finnas anledning att se över bestämmelserna om bostadstillägg mot bakgrund av de hittillsvarande erfarenheterna av bidragsgivningen. På begäran av förra årets riksdag (SU 5, rskr. 5) har familjepolitiska kommittén fått tilläggsdirektiv som innefattar ett sådant uppdrag. Utskottet delar de i motionen 1971: 779 framförda synpunkterna men eftersom bestämmelserna för bostadstillägg kommer att ses över bör motionen inte föranleda någon riksdagens åtgärd.

I anledning av vad som anförs i motionen 1971: 777 finner utskottet det angeläget understryka att det inte kan komma i fråga att skapa särskilt förmånliga regler för familjer som tillhör viss grupp; de ekonomiska problem som finns för de vuxenstuderande måste bedömas helt som en studiesocial fråga. Med hänsyn till uppgifterna i motionen måste också crinras om att den undantagsregel, som finns för familjer som får väsentligt minskade inkomster och som innebär att inkomstprövningen kan grundas på den aktuella inkomsten, kan fungera tillfredsställande för vuxenstuderande med familj. Rätt till bostadstillägg kan nämligen grundas under studietiden på den då aktuella inkomsten och under tid därefter på den taxerade inkomsten under studietiden. I enlighet med det anförda har utskottet inte kunnat finna att vad som anförs i motionen motiverar ändring av beräkningsreglerna för bostadstillägg. Genom motionen aktualiseras emellertid frågan huruvida handläggningsrutinerna i kommunerna i ärenden rörande bostadstillägg är sådana att frågan om tillämpning av den här aktuella undantagsregeln kan bli föremål för prövning utan dröjsmål. Det är självfallet angeläget att bostadstillägget kan börja utgå snarast möjligt efter det den aktuella inkomsten sjunkit väsentligt. Utskottet utgår från att denna fråga kommer att prövas av familjepolitiska kommittén under den ovan angivna översynen. Någon riksdagens åtgärd i anledning av motionen är inte erforderlig.

Inkomstprövningsreglerna innehåller – i likhet med vad som är fallet med motsvarande regler för inkomstprövat tillägg enligt studiehjälpsreglementet – en bestämmelse om att den inkomst, som skall läggas till grund för reduktionen av bostadstillägget, skall ökas med 20 % av den behållna förmögenhet som överstiger 50 000 kr.

I motionen 1971: 770 och 1971: 787 framställs yrkanden som syftar

till en uppmjukning av denna regel. I motionen 1971: 770 yrkas sålunda att ökningsfaktorn skall sänkas från 20 % till 10 %. I motionen 1971: 787 framhålls att för personer, som gjort kapitalkrävande investeringar i ett eget fördrag, ger den nuvarande regeln om hänsynstagande till förmögenheten inte ett rättvisande resultat, eftersom de i företaget bundna medlen inte direkt kan göras tillgängliga för familjens konsumtion. Motionärerna vill ha en utredning som syftar till att åstadkomma mer rättvisande bestämmelser i detta avseende.

Mot bakgrund av de höjda fastighetstaxeringsvärdena vid 1970 års allmänna fastighetstaxering beslöt förra årets riksdag att höja förmögenhetsgränsen när det gäller bostadstillägg från 30 000 kr. till 50 000 kr. Utskottet är inte berett att nu förorda någon sänkning av den reduktionsfaktor som skall tillämpas beträffande förmögenheter som överstiger 50 000 kr. Enligt utskottets mening finns det inte heller anledning att frångå regeln om att familjens hela förmögenhet skall läggas till grund för beräkningen av bostadstillägg. I enlighet med det anförda avstyrker utskottet motionerna 1971: 770 och 1971: 787.

Bostadstillägg till andra än barnfamiljer. Bostadstilläggen i deras nuvarande utformning syftar till att bereda barnfamiljer med lägre inkomster och familjer med flera barn ett förstärkt ekonomiskt stöd så utformat att de medverkar till att höja familjernas bostadsstandard. I motionen 1971: 748 föreslås att riksdagen skall uttala att en utvidgning av de bostadssociala stödåtgärderna till att omfatta alla lägre inkomsttagare bör prövas.

Föregående års riksdag (SU 5, rskr. 5) hemställde om en översyn av bestämmelserna om bostadstillägg innefattande en prövning av möjligheterna att utvidga bidragssystemet till låginkomstgrupper utan barn under 16 år. Kungl. Maj:t har uppdragit åt familjepolitiska kommittén att verkställa den begärda översynen. Eftersom motionärernas önskemål således är tillgodosett, påkallar motionen 1971: 748 inte någon riksdagens åtgärd.

Administrationn. Bostadstillägget betalas ut direkt till barnfamiljerna. I motionen 1971: 786 erinras om att familjepolitiska kommittén har att pröva förslag som innebär en inte oväsentlig utvidgning av bidragsområdet. Det måste mot denna bakgrund, anföras det, vara lämpligt att innan förslagen genomförs söka utröna om de nuvarande utbetalningsbestämmelserna bör bibehållas eller om bidragen bör utbetalas till bostadsförvaltningarna. Motionärerna föreslår att riksdagen skall begära tilläggsdirektiv till familjepolitiska kommittén, som möjliggör prövning av om de nuvarande bestämmelserna för utbetalning av bostadstillägg är ändamålsenliga.

Då riksdagen år 1968 fattade beslut om det familjestöd, som bostadstillägget utgör, erinrade statsutskottet bl. a. om att tillägget alltid innehåller ett grundbelopp som är oberoende av bostadsvillkor och i ett

stort antal fall utgår utan någon bostadsanknytning. Utskottet pekade på att ett genomförande av ett då väckt motionsförslag om att införa samma utbetalningsregler som för familjebostadsbidraget – vilket i regel utbetalades till fastighetsägaren – skulle leda till en utbetalningsordning där flera olika utbetalningssystem skulle fungera vid sidan av varandra. Detta skulle komplicera administrationen. Utskottet biträdde förslaget i propositionen att utbetalningen skulle göras direkt till familjen. Riksdagen biföll förslaget. Enligt socialutskottets mening är de motiv som anfördes år 1968 för en utbetalning av bidragen direkt till familjen fortfarande giltiga. Utskottet är därför inte berett att förorda sådana tilläggsdirektiv till familjepolitiska kommittén, som begärs i motionen 1971: 786. Utskottet avstyrker således motionen.

Finansiering av kommunala bostadstillägg. Statsbidrag utgår till kommunala bostadstillägg med 50 % av kostnaden. I motionen 1971: 758 yrkas att nämnda bostadstillägg, som är avsett för barnfamiljer med höga bostadskostnader, görs statligt och i sin helhet finansieras av staten.

Även denna fråga diskuterades vid 1968 års riksdag. Därvid uttalade statsutskottet i sitt av riksdagen godkända utlåtande (SU 1968: 101 s. 12) att kommunala insatser i fråga om ett socialt och bostadssocialt stöd inte är någon ny princip. Vidare anfördes att de betingelser varav hyresnivån beror i många fall kan påverkas av kommunala beslut och initiativ. Riksdagen avtog av bl. a. angivna skäl motioner av samma innehåll som den nu aktuella. Även vid förra årets riksdag avtog motioner i ämnet. Enligt socialutskottets mening föreligger inte några omständigheter som motiverar en omprövning av riksdagens ställningstagande till frågan om de kommunala bostadstilläggens finansiering. Utskottet avstyrker därför motionen 1971: 758.

Utskottet har inte någon crinran mot medelsberäkningen.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen avslår motionen 1971: 748,
2. att riksdagen avslår motionen 1971: 758,
3. att riksdagen avslår motionen 1971: 770 och motionen 1971: 787,
4. att riksdagen avslår motionen 1971: 777,
5. att riksdagen avslår motionen 1971: 779,
6. att riksdagen avslår motionen 1971: 786,
7. att riksdagen godkänner den i statsrådsprotokollet förordade ändringen i grunderna för bostadstillägg för barnfamiljer att gälla fr. o. m. den 1 januari 1972,
8. att riksdagen till *Bostadstillägg för barnfamiljer, m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisar ett förslagsanslag av 460 000 000 kr.

7. Ersättning för bidragsförskott. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts under punkten C 4 (s. 38–39) framlagda förslag och hemställer

att riksdagen till *Ersättning för bidragsförskott* för budgetåret 1971/72 anvisar ett förslagsanslag av 93 000 000 kr.

8. Omkostnader för statens bosättningslån. Kungl. Maj:t har under punkten C 5 (s. 39) föreslagit riksdagen att till Omkostnader för statens bosättningslån för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 500 000 kr.

Motion

I motionen 1971: 782 av fru *Skantz m. fl.* hemställs att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär en översyn av reglerna om handläggningen på det lokala planet av ansökningar om lån från statens bosättningslånefond.

Utskottet

I varje kommun skall finnas minst en person med uppgift att såsom ortsombud avgiva yttranden över ansökningar om bosättningslån. Ersättning till ortsombud utgår med i regel 10 kr. för varje låncansökan, över vilken ortsombudet yttrat sig.

I motionen 1971: 782 yrkas att riksdagen skall begära en översyn av reglerna om handläggningen på det lokala planet av ansökningar om lån från statens bosättningslånefond.

Genom att ortsombudet utöver arvudet för varje ärende inte uppbär särskild ersättning för hyra av expeditionslokal är det, som motionärerna framhåller, uppenbart att ersättningsreglerna medfört att de låncsökande eller personer som överväger att söka lån inte på alla orter kan få den service som de bör ha rätt till. Lokalförhållandena torde således ofta vara otillfredsställande. Vidare kan ersättningsprinciperna otvivelaktigt vara lägnade att begränsa ett ortsombuds benägenhet att i mera väsentlig utsträckning stå till förfogande för att lämna upplysningar till personer som överväger att söka bosättningslån. Det sagda talar för att en sådan översyn som begärs av motionärerna bör komma till stånd. Utskottet – som erinrar om att familjepolitiska kommittén har i uppdrag att se över reglerna för bosättningslån i syfte att åstadkomma en mindre restriktiv prövning av långivningen – tillstyrker därför motionen 1971: 782.

Medelsberäkningen föranleder inte någon erinran från utskottets sida. Utskottet hemställer

1. att riksdagen med bifall till motionen 1971: 782 hos Kungl. Maj:t begär en översyn av reglerna om handläggningen på det lokala planet av ansökningar om lån från statens bosättningslånefond,

2. att riksdagen till *Omkostnader för statens bosättningslån* för budgetåret 1971/72 anvisar ett förslagsanslag av 500 000 kr.

Sociala serviceåtgärder

9. **Bidrag till social hemhjälp.** Kungl. Maj:t har under punkten D 1 (s. 44-45) föreslagit riksdagen att till Bidrag till social hemhjälp för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 200 000 000 kr.

Motioner

1. I motionen 1971: 771 av fru *Olsson* i Hölö *m. fl.* hemställs att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om utredning angående förbättrade möjligheter för åldringar och rörelsehindrade att erhålla rörelseträning i enlighet med vad i motionen anförts.

2. I motionen 1971: 789 av fru *Theorin m. fl.* hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t påtalar vad i motionen anförts om nödvändigheten av att stimulera kommunerna till en mer rationell organisation av hemhjälpverksamheten, särskilt med avseende på hemhjälpsledarbehovet.

Utskottet

Rörelseträning för handikappade och åldringar. I motionen 1971: 771 begärs en utredning om förbättrade möjligheter för åldringar och rörelsehindrade att erhålla rörelseträning. Motionärerna framhåller att ett stort behov av enklare former av sådan träning finns och att detta behov i stor utsträckning kan tillgodoses även genom annan personal än legitimerade sjukgymnaster. Statsmakterna bör vidta åtgärder som innebär en stimulans för utbildning av sådan personal och för verksamhet varigenom personalen genom kontinuerliga besök hos de aktuella grupperna ger rörelseträning.

Förra året hade riksdagen att ta ställning till motioner av samma innehåll som den nu aktuella. Allmänna beredningsutskottet, som remissbehandlade motionerna, framhöll i sitt av riksdagen godkända utlåtande (ABU 1970: 49) att hithörande frågor ägnades avsevärd uppmärksamhet såväl inom ramen för den ökade satsningen på öppen vård och långtidsvård som i andra sammanhang. Utskottet pekade på att utredningsverksamhet, där bl. a. frågor om utbildning av hjälppersonal till sjukgymnasterna tas upp till behandling, pågår inom sjukvårdens och socialvårdens planerings- och rationaliseringsinstitut (Spri), inom Svenska landsförbundet och inom skolöverstyrelsen. Bland praktiska åtgärder av betydelse i sammanhanget pekade utskottet på att försök med utbildning av s. k. rörelsesamariter påbörjats. Vidare hänvisades till tillkomsten av s. k. dagcentra. Allmänna beredningsutskottet fann att genom den på-

gående verksamheten goda förutsättningar borde skapas för ett tillgodo-seende av motionärernas önskemål. Mot bakgrund av det anförda föran-ledde motionerna inte någon riksdagens åtgärd.

Socialutskottet ansluter sig till de överväganden som enligt den läm-nade redovisningen låg till grund för riksdagens ställningstagande förra året. Utskottet avstyrker således motionen 1971: 771.

Statsbidragsreglerna. Statsbidrag utgår med 35 % av kom-munens nettokostnader för hemvårdarinnor, hemsamariter och därmed jämförlig personal som har till huvudsaklig uppgift att i enskilt hem hjälpa äldre, handikappade och barnfamiljer. Till kommunens admi-nistrationskostnader utgår inte statsbidrag.

I motionen 1971: 789 framhålls att det med hänsyn till de stora kost-naderna för social hemhjälp – ca 700 milj. kr. år 1971 – är angeläget för både stat och kommun att arbetet organiseras effektivt samt att detta kan ske endast om tillräckligt många hemhjälsledare är anställda. Att sådana finns är också av betydelse för att kommunerna skall kunna full-göra den uppsökande verksamhet som åligger dem. Motionärerna häv-dar att eftersom statsbidrag inte utgår till hemhjälsledare har många kommuner inte sådana anställda och i de kommuner där hemhjälsleda-re finns är de i allmänhet alltför få. I motionen yrkas att riksdagen skall påtala nödvändigheten av att stimulera kommunerna till en mer rationell organisation av hemhjälsverksamheten, särskilt i fråga om hemhjäls-ledarbehovet.

Som närmare utvecklats av motionärerna är det naturligtvis av stor be-tydelse att hemhjälsverksamheten i kommunerna är välplanerad och har en fast organiserad ledning. I detta syfte är socialstyrelsen i samråd med Svenska kommunförbundet engagerad i utbildningsverksamhet för hemhjälsledarpersonalen. Överläggningar har även tagits upp rörande bl. a. lämpligaste organisationsformen samt dimensionsfrågan. Utskottet vill understryka betydelsen av ett väl utvecklat samarbete i detta av-seende mellan styrelsen och företrädarna för huvudmännen för verksam-heten. Utskottet är däremot inte berett att biträda förslaget i motionen att utvidga kretsen av den personal till vars löner statsbidrag utgår. Här-vid beaktar utskottet bl. a. de avgränsningsproblem som kan uppstå med hänsyn till att ledningen för hemhjälp ofta även har andra uppgifter inom kommunen.

I enlighet med det anförda bör motionen 1971: 789 inte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Medelsberäkningen föranleder inte någon erinran från utskottets sida. Utskottet hemställer

1. att riksdagen avslår motionen 1971: 771,
2. att riksdagen avslår motionen 1971: 789,
3. att riksdagen till *Bidrag till social hemhjälp* för budgetåret 1971/72 anvisar ett förslagsanslag av 200 000 000 kr.

10. **Bidrag till anordnande av barnstugor.** Kungl. Maj:t har under punkten D 2 (s. 45-46) föreslagit riksdagen att till Bidrag till anordnande av barnstugor för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 65 000 000 kr.

Motion

I motionen 1971: 760 av fru *Mogård m. fl.* hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om en omedelbar översyn av statsbidragsbestämmelserna för lokaler inom barnavårdens, skolans och socialvårdens område.

Utskottet

I motionen 1971: 760 yrkas att riksdagen skall anhålla om en omedelbar översyn av statsbidragsbestämmelserna för lokaler inom barnavårdens, skolans och socialvårdens område. Motionen syftar till att bidragsbestämmelserna skall få en sådan utformning att kommunerna får ökad frihet att utnyttja sina lokaler efter de växlande behov som kan uppstå.

I tilläggsdirektiv till 1968 års barnstugeutredning har utredningen fått i uppdrag att undersöka förutsättningarna för en lokalmässig samordning av barnstugan och lågstadieskolan. Vidare har servicekommittén i sitt för kort tid sedan framlagda betänkande Boendeservice 2 (SOU 1970: 68) bl. a. behandlat frågan om utformningen av det statliga anläggningsstödet. Detta bör enligt kommittén på lång sikt utformas så generellt som möjligt för att stimulera till en så generell utformning och användning av lokalerna som möjligt; sambruk av lokaler som kan användas för undervisning, barntillsyn, öppen ungdomsvård samt fritids- och kulturdistribution bör kunna underlättas härigenom. Servicekommittén föreslår vissa åtgärder som bör genomföras omedelbart. Bland förslagen må nämnas att lån och bidrag som utgått för en speciell lokal och för ett speciellt ändamål inte automatiskt bör kunna återkrävas när lokalen tas i anspråk för andra ändamål än det ursprungligen avsedda.

Av det anförda framgår att frågor av den karaktär som tas upp i motionen redan är föremål för uppmärksamhet av statsmakterna. Syftet med motionen får därför anses vara tillgodosett. Någon åtgärd från riksdagen sida i anledning av denna är därför inte erforderlig. Utskottet avstyrker således motionen.

Medelsberäkningen under anslaget föranleder inte någon erinran från utskottets sida.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen avslår motionen 1971: 760,
2. att riksdagen till *Bidrag till anordnande av barnstugor* för budgetåret 1971/72 anvisar ett reservationsanslag av 65 000 000 kr.

11. **Bidrag till driften av barnstugor.** Kungl. Maj:t har under punkten D 3 (s. 46–47) föreslagit riksdagen att till Bidrag till driften av barnstugor för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 130 000 000 kr.

Motioner

1. I motionen 1971: 350 av fröken *Andersson* i Lerum *m. fl.* hemställs att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en sådan översyn av bestämmelserna angående beräkning av driftbidraget till barnstugor som stimulerar kommunerna att i större omfattning än nu bygga daghem för barn under tre år.

2. I motionen 1971: 358 av herr *Hermansson* i Stockholm *m. fl.* hemställs att riksdagen måtte besluta om en höjning av förslagsanslaget till Bidrag till driften av barnstugor till 280 000 000 kronor, för att komma upp till det belopp som täcker lönekostnaderna.

3. I motionen 1971: 479 (motivering i motion 1971: 486) av herr *Bohman m. fl.* hemställs att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om åtgärder syftande till att bereda alla landets sexåringar tillträde till frivillig förskola, varvid även andra än de av samhället drivna förskolorna bör ges samhälleligt stöd.

4. I motionen 1971: 741 av fröken *Eliasson m. fl.* hemställs att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär att tilläggsdirektiv ges till 1968 års barnstugeutredning att utreda och framlägga förslag om införande av en obligatorisk förskola med pedagogisk anknytning till grundskolan.

5. I motionen 1971: 780 av herr *Romanus m. fl.* hemställs att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om att förslag snarast framlägges till sådan ändring av reglerna för bidrag till driften av barnstugor, att ökat stöd ges åt kommunerna, särskilt de som i förhållande till sitt skatteunderlag har speciellt stort behov av barntillsynsplatser.

6. I motionen 1971: 863 av herr *Johansson* i Skärstad *m. fl.* hemställs att riksdagen beslutar att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla *dels* om prövning av huruvida förskolan skall vara obligatorisk, *dels* om utredning av frågan om valfri förskola med kristet alternativ.

Utskottet

Statsbidragsreglerna. Efter beslut av förra årets riksdag skedde den 1 juli 1970 en väsentlig höjning av statsbidragen till driften av barnstugor. Driftbidraget per plats i daghem eller gemensam barnstugeavdelning höjdes därvid från 1 600 kr. till 2 800 kr. per år, medan driftbidraget per plats i fritidshem höjdes från 600 kr. till 1 500 kr. per år.

I flera motioner framställs yrkanden som syftar till att ytterligare stimulera utbyggnaden av barnstugeverksamheten. I motionen 1971: 358

yrkas sålunda att anslaget för bidrag till driften av barnstugor skall höjas till 280 000 000 kr. så att kommunernas lönekostnader, vilka uppgår till 70 % av den totala kostnaden för verksamheten, helt kan täckas genom statsbidrag. I motionen 1971: 350 framhålls att det fastställda antalet daghemsplatser på avdelningar för barn under tre år är mindre än på avdelningar för äldre barn men att kostnaderna för avdelningarna inte uppvisar några större skillnader. Eftersom statsbidraget beräknas per plats och inte per avdelning medför detta, uttalar motionärerna, att kommunerna i regel är obenägna att bygga daghemsavdelningar för barn under tre år. I motionen yrkas en översyn av bidragsbestämmelserna som leder till att kommunerna stimuleras att i större omfattning än nu bygga daghem för barn under tre år.

Effekten av den förra året genomförda bidragshöjningen har, såsom föredragande statsrådet framhållit i statsverkspropositionen, redan kunnat utläsas i kommunernas planer för utbyggnaden av barntillsynen. Utskottet är mot denna bakgrund och med beaktande av det arbete som pågår inom 1968 års barnstugeutredning inte berett att förorda en ytterligare höjning av statsbidragen. Utskottet avstyrker motionen 1971: 358.

Det i motionen 1971: 350 framställda förslaget ansluter sig till förslag som framförts i socialstyrelsens anslagsframställning. Vid 1970 års riksdag behandlades en motion i vilken krävdes att formerna för och konstruktionen av statens driftbidrag skulle utredas jämsides med utredningen om barntillsynens framtida organisation. Statsutskottet framhöll i sitt av riksdagen godkända utlåtande att riksdagen borde få tillfälle att samtidigt ta ställning till såväl den framtida utformningen av barnstugornas verksamhet som de därmed förenade finansieringsfrågorna. Föredragande statsrådet har dessutom i årets statsverksproposition förklarat sig inte vara beredd att tillstyrka socialstyrelsens förslag till ändring av bidragsbestämmelserna bl. a. med hänsyn till barnstugeutredningens arbete beträffande barnstugeverksamhetens framtida organisation m. m. Utskottet ansluter sig till denna bedömning och till det ställningstagande som riksdagen gjorde föregående år och avstyrker motionen.

Även i motionen 1971: 780 behandlas statsbidragsreglerna. Motionärerna vill att förslag snarast skall framläggas om ändring av reglerna så att ökat stöd ges åt kommunerna och särskilt till kommuner som i förhållande till sitt skatteunderlag har speciellt stort behov av barntillsynsplatser.

I den mån motionens yrkande syftar till en generell förbättring av driftbidraget avstyrker utskottet yrkandet under hänvisning till vad som anförts i det föregående.

Som stöd för yrkandet om särskilt förmånliga bidragsregler för vissa kommuner anför motionärerna att kostnaderna för driften av barnstugor är särskilt kännbara för inflyttningkommuner med ung befolkning. Mo-

tionärerna nämner vidare kommuner med anstalter för högre utbildning. Motioner med i princip samma yrkande som det nu framställda har behandlats av riksdagen år 1969 och år 1970. Riksdagen har därvid avslagit motionerna under hänvisning bl. a. till att barntillsynen är en kommunal uppgift, vartill statligt stimulansstöd utgår, och att några särskilda högre statsbidrag inte bör utgå för anordnande av daghemsplatser som utnyttjas av studerande. Utskottet anser inte att det föreligger skäl frånga detta ställningstagande. Utskottet avstyrker därför motionen även i denna del.

Frivillig eller obligatorisk förskola. Frågan om omfattningen och utformningen av den framtida förskolan tas upp i flera motioner. I motionen 1971: 479 yrkas sålunda att riksdagen skall anhålla hos Kungl. Maj:t om åtgärder som syftar till att bereda alla sex-åringar tillträde till frivillig förskola, varvid även andra än de av samhället drivna förskolorna bör ges samhälleligt stöd. Enligt motionen 1971: 741 bör 1968 års barnstugeutredning genom tilläggsdirektiv få i uppdrag att utreda och framlägga förslag om införande av en obligatorisk förskola med pedagogisk anknytning till grundskolan. I en tredje motion, 1971: 863, begärs prövning av frågan om förskolan skall vara obligatorisk. Motionärerna vill också att frågan om en valfri förskola med kristet alternativ skall utredas.

1968 års barnstugeutredning skall enligt utredningsdirektiven bl. a. pröva formerna för och omfattningen av en förskoleverksamhet som på sikt kan komma alla barn till del under en tid närmast före inträdet i grundskolan. Utredningen skall också diskutera hur en allmän förskoleverksamhet lämpligen bör samordnas med övrig barnstugeverksamhet. Utredningen, som i dagarna lägger fram en diskussionspromemoria om förskolans pedagogiska målsättning, kommer senare i år att presentera sitt huvudbetänkande. Med hänsyn till innehållet i utredningsdirektiven finns det enligt utskottets mening inte skäl att i anledning av motionsyrkandena vidta någon riksdagens åtgärd. Utredningsresultatet bör avvaktas innan ställning tas till frågan om den framtida förskolans utformning. Motionerna avstyrks således av utskottet.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen avslår motionen 1971: 350,
2. att riksdagen avslår motionen 1971: 741,
3. att riksdagen avslår motionen 1971: 479 och motionen 1971: 863,
4. att riksdagen avslår motionen 1971: 780,
5. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på motionen 1971: 358 till *Bidrag till driften av barnstugor* för budgetåret 1971/72 anvisar ett förslagsanslag av 130 000 000 kr.

12. **Bidrag till kommunala familjedaghem.** Kungl. Maj:t har under punkten D 4 (s. 47-48) föreslagit riksdagen att till Bidrag till kommunala familjedaghem för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 25 000 000 kr.

Motioner

1. I motionen 1971: 186 av herrar *Hedlund* och *Helén* hemställs att riksdagen beslutar att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om förslag till sådana ändrade bestämmelser för statsbidrag till kommunal familjedaghemsvksamhet, att nu gällande kvotregel och balansregel slopas i syfte att stimulera tillkomsten av barntillsynsplatser.

2. I motionen 1971: 791 av herr *Akerlind* hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer om slopande av begränsningsreglerna för utgivande av statsbidrag till kommunal familjedaghemsvksamhet.

Utskottet

Statsbidrag utgår till kostnader för kommunala familjedaghem då den organiserade barntillsynen i en kommun fått en viss omfattning. För det första 10 000-talet invånare krävs minst en plats per 200 invånare och för invånarantal över 10 000 minst en plats per 100 invånare. Enligt den s. k. kvotregeln utgår bidrag för de familjedaghemplatser, som överstiger en på nämnda sätt beräknad gräns. För kommuner med över 10 000 invånare gäller dessutom enligt den s. k. balansregeln, att antalet familjedaghemplatser vid beräkningen av statsbidraget inte får överstiga antalet statsbidragsberättigade barnstugeplatser. Statsbidrag utgår med 35 % av kommunens nettokostnader för dagbarnvårdare.

I två motioner, 1971: 186 och 1971: 791, framförs yrkanden som syftar till att stimulera den kommunala familjedaghemsvksamheten. Båda motionsyrkandena går ut på att såväl kvotregeln som balansregeln skall slopas.

Riksdagen har ända sedan statsbidrag till familjedaghem infördes år 1968 varje år haft att pröva motionsyrkanden om slopande eller uppmjukning av de nämnda begränsningsreglerna. Yrkandena har avslagits av riksdagen. Utskottet har inte funnit skäl förorda någon ändring av riksdagens tidigare ställningstagande. Utskottet avstyrker därför motionerna 1971: 186 och 1971: 791.

Medelsberäkningen föranleder inte någon erinran.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen avslår motionen 1971: 186 och motionen 1971: 791,
2. att riksdagen till *Bidrag till kommunala familjedaghem* för budgetåret 1971/72 anvisar ett förslagsanslag av 25 000 000 kr.

13. **Bidrag till ferievistelse för barn. Bidrag till semesterhem m. m.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts under punkterna D 5 och D 6 (s. 48–50) framlagda förslag och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1971/72 anvisar

1. till *Bidrag till ferievistelse för barn* ett förslagsanslag av 4 000 000 kr.,
2. till *Bidrag till semesterhem m. m.* ett förslagsanslag av 1 800 000 kr.

Myndigheter inom hälso- och sjukvård, socialvård m. m.

14. **Socialstyrelsen.** Kungl. Maj:t har under punkten E 1 (s. 52–57) föreslagit riksdagen att till Socialstyrelsen för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 35 645 000 kr.

Motion

I motionen 1971: 794 av herr *Åkerlind m. fl.* hemställs att riksdagen för budgetåret 1971/72 under punkt E 1. Socialstyrelsen i bilaga 7 till statsverkspropositionen måtte besluta anslå 35 245 000 kr.

Utskottet

För budgetåret 1970/71 har under anslaget till socialstyrelsen anvisats 200 000 kr. för ett planerat organ inom styrelsen för viss undersökningsverksamhet och information om lekmateriel och barnmiljöfrågor. För detta organs verksamhet under budgetåret 1971/72 har beräknats 400 000 kr.

I motionen 1971: 794 framhålls att behovet av ett statligt organ på området kan starkt ifrågasättas. Motionärerna föreslår att medel inte skall anvisas till verksamheten och att det begärda anslaget till socialstyrelsen därför bör räknas ned med 400 000 kr. till 35 245 000 kr.

I en promemoria om »Lek och lekmiljö» (stencil S 1971: 1) utarbetad av en arbetsgrupp inom socialdepartementet har föreslagits att ett statligt lekmiljöråd skapas. Rådet skall, mot bakgrunden av lekmiljöns och lekmaterielens betydelse för barnets utveckling, bl. a. främja undersökningar av utformningen av barnets lekmiljö samt bedriva upplysningsverksamhet om lekmateriel, m. m. I fråga om medelsförvaltning m. m. skall rådet få repliera på socialstyrelsen.

Utskottet, som inte anser att det finns anledning att ompröva frågan om inrättandet av ett statligt lekmiljöråd, tillstyrker att medel beräknas för ändamålet. Motionen 1971: 794 avstyrks således.

Ej heller i övrigt föranleder medelsberäkningen någon erinran från utskottets sida.

Utskottet hemställer

att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på motionen 1971: 794 till *Socialstyrelsen* för budgetåret 1971/72 anvisar ett förslagsanslag av 35 645 000 kr.

15. **Giftnämnden.** Kungl. Maj:t har under punkten E 2 (s. 57–58) föreslagit riksdagen att bemyndiga Kungl. Maj:t att inrätta en tjänst vid giftnämnden som byråchef i Ce 1 samt att till Giftnämnden för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 358 000 kr.

Motioner

1. I motionen 1971: 752 av herr *Israelsson m. fl.* hemställs att riksdagen i skrivelse till regeringen måtte kräva inrättande av ett toxikologiskt laboratorium som kan tillgodose följande tre funktioner:

- a) service till arbetarskyddet i vad gäller att tillgodose ökade krav på i toxikologiskt hänseende säkra arbetsplatser,
- b) service till naturvårdande myndigheter i vad gäller kontroll av gifter i den yttre miljön,
- c) service till landets sjukvård i vad gäller klinisk toxikologi.

2. I motionen 1971: 756 av herrar *Larsson* i Borrbj och *Larsson* i Staffanstorps hemställs att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om skyndsamt utredning och framläggande av förslag om inrättande av en informationsenhet vid giftnämnden.

3. I motionen 1971: 768 av herrar *Nisser* och *Enarsson* hemställs att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om att giftnämnden måtte utökas med två ledamöter vilka bör företräda vetenskaperna ekologi och genetik.

Utskottet

Giftnämnden, som har att följa utvecklingen i frågor om hälsofarliga varor och bekämpningsmedel samt har tillsyn över efterlevnaden av giftförordningen och bekämpningsmedelsförordningen m. m., består av ordförande och tio andra ledamöter. Vid nämndens tillkomst betonades att nämnden borde få en så allsidig sammansättning som möjligt. I nämnden ingår för närvarande som ledamöter eller suppleanter bl. a. företrädare för apoteksväsendet och medicinalväsendet, företrädare för födoämneshygien och omgivningshygien samt företrädare för veterinärmedicin, viltskydd och växtskydd.

I motionen 1971: 768 föreslås att giftnämnden skall utökas med två ledamöter företrädande områdena ekologi och genetik.

Enligt utskottets mening kan behovet av sådan expertis som inte är företrädd inom nämnden liksom hittills tillgodoses genom anlitan-

av utomstående experter. Medel för detta ändamål har beräknats under anslaget. Med hänsyn härtill – och med beaktande av att den år 1969 tillsatta miljökontrollutredningen bl. a. har i uppdrag att ta upp frågor beträffande den administrativa samordningen av kontrollen av miljö- och hälsofarliga produkter – avstyrker utskottet motionen 1971: 768.

Motionen 1971: 756 syftar till en utökning av giftnämndens kansli med en informationsenhet. Miljökontrollutredningen har förutom vissa tidigare nämnda uppgifter även att utreda organisationen av ett informationssystem dels på miljövårdsområdet, dels i fråga om gifter och andra preparat som kan vara skadliga från hälso- och miljösynpunkt. Den myndighet som framdeles skall svara för informationen på miljövårdsområdet bör enligt utredningsdirektiven få som en viktig uppgift att lämna information såväl till olika myndigheter och andra organ som till allmänheten. Med hänsyn till det anförda och med beaktande av att särskilda medel står till giftnämndens förfogande för viss informationsverksamhet avstyrker utskottet bifall till motionen 1971: 756.

I motionen 1971: 752 framhålls att de toxikologiska resurserna för kontroll av arbets- och yttre miljö i Sverige är små och att detta också gäller de medicinska resurserna för diagnostisering och behandling av redan inträffade fall av förgiftningar. Mot denna bakgrund krävs i motionen inrättande av ett toxikologiskt laboratorium som skall betjäna arbetarskyddet, naturvården och sjukvården.

Arbetarskyddsstyrelsen, yrkesinspektionen och statens naturvårdsverk har inte egna laboratorier för toxikologiska undersökningar utan anlitar andra laboratorier. Toxikologiska undersökningar inom sjukvården görs i allmänhet vid de större sjukhusen. Bortsett från universitetsinstitutioner finns statliga toxikologiska arbetsenheter vid statens institut för folkhälsan och arbetsmedicinska institutet. Det kan också nämnas att vid karolinska sjukhuset finns en giftinformationscentral med en omfattande dokumentation på giftområdet.

Av det anförda framgår således att toxikologiska laboratorieresurser finns för samtliga de områden som avses i motionen. Då härjämte frågan om laboratorieresurser för toxikologiska undersökningar ligger inom ramen för arbetsmiljöutredningens och miljökontrollutredningens uppdrag avstyrker utskottet motionen 1971: 752.

Kungl. Maj:ts förslag till medelsberäkning föranleder inte någon erinran från utskottets sida.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen avslår motionen 1971: 752,
2. att riksdagen avslår motionen 1971: 756,
3. att riksdagen avslår motionen 1971: 768,
4. att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att inrätta en tjänst vid giftnämnden som byråchef i Ce 1,
5. att riksdagen till *Giftnämnden* för budgetåret 1971/72 anvisar ett förslagsanslag av 1 358 000 kr.

16. Nämnden för sjukvårds- och socialvårdsbyggnader m. fl. anslag. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts under punkterna E 3–E 9 samt E 11–E 18 (s. 58–82) framlagda förslag och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1971/72 anvisar

1. till *Nämnden för sjukvårds- och socialvårdsbyggnader* ett förslagsanslag av 282 000 kr.,
2. till *Bidrag till sjukvårdens och socialvårdens planerings- och rationaliseringsinstitut* ett förslagsanslag av 6 400 000 kr.,
3. till *Länsläkarväsendet m. m.* ett förslagsanslag av 7 655 000 kr.,
4. till *Statens socialvårdskonsulenter* ett förslagsanslag av 1 985 000 kr.,
5. till *Länsnykterhetsnämnderna* ett förslagsanslag av 5 535 000 kr.,
6. till *Statens strålskyddsinstitut* ett förslagsanslag av 4 711 000 kr.,
7. till *Statens strålskyddsinstitut m. m.: Inredning och utrustning* ett reservationsanslag av 800 000 kr.,
8. till *Statens bakteriologiska laboratorium: Uppdragsverksamhet* ett förslagsanslag av 1 000 kr.,
9. till *Statens bakteriologiska laboratorium: Driftbidrag* ett reservationsanslag av 3 400 000 kr.,
10. till *Statens bakteriologiska laboratorium: Centrallaboratorieuppgifter* ett förslagsanslag av 3 800 000 kr.,
11. till *Statens bakteriologiska laboratorium: Försvarsmedicinsk verksamhet* ett förslagsanslag av 1 115 000 kr.,
12. till *Statens bakteriologiska laboratorium: Utrustning* ett reservationsanslag av 1 400 000 kr.,
13. till *Statlig läkemedelskontroll* ett förslagsanslag av 8 660 000 kr.,
14. till *Statens rättskemiska laboratorium* ett förslagsanslag av 5 747 000 kr.,
15. till *Statens rättsläkarstationer* ett förslagsanslag av 4 567 000 kr.

Öppen hälso- och sjukvård

17. Läkemedel åt vissa kvinnor och barn. Abortförebyggande åtgärder. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts under punkterna F 1 och F 2 (s. 85–87) framlagda förslag och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1971/72 anvisar

1. till *Läkemedel åt vissa kvinnor och barn* ett förslagsanslag av 3 000 000 kr.,
2. till *Abortförebyggande åtgärder* ett förslagsanslag av 930 000 kr.

18. Bidrag till försöksvis anordnad familjerådgivning. Kungl. Maj:t har under punkten F 3 (s. 87–88) föreslagit riksdagen att till Bidrag till försöksvis anordnad familjerådgivning för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 430 000 kr.

Motioner

1. I motionen 1971: 744 av fru *Fränkel* och fru *Olsson* i Hölö hemställs att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär förslag om åtgärder för att stimulera till en ökad social rådgivningsverksamhet genom vidgade möjligheter till statsbidrag för primärkommunalt ordnad social rådgivningsverksamhet, samt uttalar sig för att försöksverksamheten snarast skall leda fram till en permanent organisation.

2. I motionen 1971: 1189 (motivering i motionen 1971: 1192) av herr *Romanus m. fl.* hemställs att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att landstingen stimuleras att, i samråd med en i motionen 1971: 1192 begärd utredning angående formerna för samhällets sexualundervisning för vuxna, bedriva försöksverksamhet med sexualrådgivningskliniker i anslutning till familjerådgivningsbyråerna.

Utskottet

Statsbidrag kan utgå till försöksvis anordnad familjerådgivning, som avser rådgivning och behandling i samband med konfliktsituationer i äktenskap och familj samt upplysningsverksamhet om samlevnadsproblem. Landstingskommun eller stad som inte ingår i landsting skall vara huvudman för verksamheten, men om det finns särskilda skäl kan statsbidrag utgå även till primärkommun som ingår i landsting.

Motionärerna i motionen 1971: 744 vill att riksdagen skall begära förslag till åtgärder för att stimulera till ökad social rådgivningsverksamhet genom vidgade möjligheter till statsbidrag för primärkommunalt ordnad social rådgivningsverksamhet. Vidare vill motionärerna att riksdagen skall uttala sig för att försöksverksamheten snarast skall leda fram till en permanent organisation.

I motionen 1971: 1189 förordas att landstingen stimuleras att – i samråd med en i annan motion begärd utredning om formerna för samhällets sexualundervisning för vuxna – bedriva försöksverksamhet med sexualrådgivningskliniker i anslutning till familjerådgivningsbyråerna.

Försöksverksamhet med familjerådgivning har pågått under lång tid. Mot denna bakgrund framstår det självfallet som önskvärt att riktlinjerna för en permanent organisation av verksamheten kan fastställas snarast möjligt. Med hänsyn till att familjerådgivningsverksamheten i väsentliga avseenden berörs av flera pågående utredningar torde det emellertid vara varken möjligt eller lämpligt att nu ge verksamheten en slutgiltig utformning. Utskottet vill i detta sammanhang erinra om följande.

1965 års abortkommitté behandlar den i familjerådgivningsverksamheten ingående aborrådgivningen. Socialutredningen har bl. a. i uppdrag att undersöka förutsättningarna att i lämplig form skapa socialcentra i kommunerna. I frågan om den sociala rådgivnings- och upplys-

ningsverksamheten skall utredningen ägna särskild uppmärksamhet åt familjerådgivningen. En av sjukvårdens och socialvårdens planerings- och rationaliseringsinstitut (Spri) tillsatt arbetsgrupp skall på grundval av socialstyrelsens principprogram för den öppna vården medverka vid det fortsatta arbetet på den öppna vårdens utbyggnad och utformning. Frågor om organisationen av preventivmedelsrådgivningen utreds av en av socialstyrelsen tillsatt arbetsgrupp.

Under hänsyn till det anförda avstyrker utskottet motionen 1971: 744.

Beträffande yrkandet i motionen 1971: 1189 om att landstingen skall stimuleras att bedriva försöksverksamhet med sexualrådgivningskliniker vill utskottet framhålla att enligt nuvarande regler för den statsunderstödda familjerådgivningen får verksamheten organiseras för att omfatta även sexualrådgivning och rådgivning beträffande förebyggande födelsekontroll.

Med hänsyn härtill och under hänvisning till vad utskottet ovan anført rörande familjerådgivningsverksamheten avstyrker utskottet motionen 1971: 1189.

Medelsframställningen föranleder ingen erinran från utskottets sida.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen avslår motionen 1971: 744,
2. att riksdagen avslår motionen 1971: 1189,
3. att riksdagen till *Bidrag till försöksvis anordnad familjerådgivning* för budgetåret 1971/72 anvisar ett förslagsanslag av 430 000 kr.

19. Bidrag till psykisk barna- och ungdomsvård. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts under punkten F 4 (s. 88–89) framlagda förslag och hemställer

att riksdagen till *Bidrag till psykisk barna- och ungdomsvård* för budgetåret 1971/72 anvisar ett förslagsanslag av 1 650 000 kr.

20. Bidrag till S:t Lukasstiftelsen. Kungl. Maj:t har under punkten F 5 (s. 89) föreslagit riksdagen att till *Bidrag till S:t Lukasstiftelsen* för budgetåret 1971/72 anvisa ett anslag av 60 000 kr.

Motion

I motionen 1971: 190 av herrar *Ringaby* och *Schött* hemställs att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t biträder S:t Lukasstiftelsens anhållan om ett statsbidrag på 80 000 kr. för budgetåret 1971/72.

Utskottet

I motionen 1971: 190 yrkas att till S:t Lukasstiftelsen skall anvisas 80 000 kr.

Utskottet biträder Kungl. Maj:ts förslag och avstyrker motionsyrkandet.

Utskottet hemställer

att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på motionen 1971: 190 till *Bidrag till S:t Lukasstiftelsen* för budgetåret 1971/72 anvisar ett anslag av 60 000 kr.

21. **Allmän hälsokontroll.** Kungl. Maj:t har under punkten F 6 (s. 89-91) föreslagit riksdagen att till Allmän hälsokontroll för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 2 970 000 kr.

Motion

I motionen 1971: 733 av fröken *Andersson* i Stockholm *m. fl.* hemställs att riksdagen uttalar sig för att alla fyraåringar skall genomgå obligatorisk hälsokontroll, samt att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer att bestämmelser utarbetas för en sådan obligatorisk hälsokontroll.

Utskottet

Kungl. Maj:t uppdrog år 1967 åt dåvarande medicinalstyrelsen att i samråd med berörda myndigheter samt Svenska landstingsförbundet och Svenska stadsförbundet utarbeta normer för en allmän hälsokontroll av fyraåringar på grundval av bl. a. en departementspromemoria om hälsokontroll av fyraåringar (stencil S 1966: 9). Medicinalstyrelsen skulle på allt sätt främja anordnandet av en sådan hälsokontroll inom den förebyggande barnvårdens organ. Kontrollen skulle grundas på frivilligt deltagande. Kallelsen till kontrollen skulle även innehålla information till föräldrarna beträffande kontrollens innehåll och betydelse.

Medicinalstyrelsen – sedermera socialstyrelsen – utarbetade med anledning av Kungl. Maj:ts uppdrag ett förslag till allmän hälsokontroll av fyraåringar vilket presenterades år 1968 i skriftserien »Socialstyrelsen redovisar». Socialstyrelsen överlämnade skriften till huvudmännen för den förebyggande barnvården. I samband därmed underströks angelägenheten av att hälsokontrollen av fyraåringar så långt möjligt påbörjades mera allmänt fr. o. m. år 1969.

I motionen 1971: 733 anförs att en viss andel barn inte alls kommer till kontrollerna efter den inbjudan som går ut till föräldrarna. På goda grunder kan man anta, anför motionärerna, att de barn som inte infinner sig till hälsokontrollerna är sådana som verkligen skulle behöva få sin fysiska och psykiska status kontrollerad för att kunna få det stöd och den hjälp som skulle kunna förhindra men för framtiden. Mot den-

na bakgrund anser motionärerna att hälsokontrollen av fyraåringar bör göras obligatorisk.

Hälsokontrollen av fyraåringar har ännu inte fått den omfattning som är önskvärd. Orsaken härtil torde, som motionärerna också framhåller, främst vara att hänföra till den läkarbrist som för närvarande finns. Där hälsokontroll är anordnad har det visat sig att en stor del av barnen genomgår kontrollen. Som motionärerna påpekar kan man räkna med att bland de barn som uteblir från kontrollen finns förhållandevis många för vilka hälsokontrollen skulle vara särskilt angelägen. Genom en uppsökande verksamhet, som bör kunna byggas ut efter hand, torde det emellertid vara möjligt att begränsa gruppen av barn som inte blir undersökta i detta sammanhang. Även i detta avseende är verksamheten beroende av att tillräckliga personalresurser finns.

På grund av det anförda avstyrker utskottet motionsyrkandet. Utskottet utgår från att efter hand som resurserna i fråga om läkare och annan personal medger det hälsokontrollen byggs ut av huvudmännen.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen avslår motionen 1971: 733,
2. att riksdagen till *Allmän hälsokontroll* för budgetåret 1971/72 anvisar ett förslagsanslag av 2 970 000 kr.

22. **Skyddssympningar.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts under punkten F 7 (s. 91–93) framlagda förslag och hemställer

- att riksdagen till *Skyddssympningar* för budgetåret 1971/72 anvisar ett förslagsanslag av 6 300 000 kr.

23. **Hälsovårdsupplysning.** Kungl. Maj:t har under punkten F 8 (s. 93–94) föreslagit riksdagen att till *Hälsovårdsupplysning* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 3 000 000 kr.

Motioner

1. I motionen 1971: 181 av herr *Börjesson* i Falköping hemställs att riksdagen beslutar att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en utredning om en riksomfattande statlig propagandakampanj för en bättre förebyggande hälsovård.

2. I motionen 1971: 481 av herr *Hedlund m. fl.* hemställs att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla att en parlamentariskt sammansatt kommitté ges i uppdrag att kartlägga möjligheterna till samordnade sjukdomsförebyggande åtgärder, som kan avlasta sjukvård och socialvård, varvid kommittén bl. a. bör

a) kartlägga behovet av och förutsättningarna för en samordnad och systematiskt genomförd allmän hälsoupplýsning och hälsofostran,

b) framlägga förslag angående hälsoupplýsningens innehåll, utformning och organisation, allt i syfte att skapa bättre förutsättningar för en

aktiv medverkan från samhällsorgans och alla medborgares sida för att förbättra folkhälsan.

3. I motionen 1971: 735 av herr *Bengtsson* i Göteborg *m. fl.* hemställs, såvitt nu är i fråga, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om tillsättandet av en utredning, som drar upp riktlinjerna för ett allmänt tandhälsovårdsprogram.

4. I motionen 1971: 781 av herrar *Schött* och *Ringaby* hemställs att riksdagen för budgetåret 1971/72 under punkt F 8 Hälsovårdsupplysning i bilaga 7 till årets statsverksproposition måtte anslå 4 000 000 kr.

Utskottet

Ökade insatser för hälsovårdsupplysning som ett led i den förebyggande hälso- och sjukvården är enligt utskottets mening angelägna. Medel härför har också under de senaste budgetåren i ökad utsträckning ställts till förfogande. Anslaget för hälsovårdsupplysning räknades för innevarande budgetår upp med 600 000 kr. och föreslås nu öka med ytterligare 500 000 kr. till totalt 3 milj. kr. för nästa budgetår. I motionen 1971: 781 föreslås en ytterligare höjning av anslaget till 4 milj. kr. Utskottet är för sin del inte berett att i enlighet med motionsyrkandet föreslå en ytterligare höjning av det av Kungl. Maj:t föreslagna anslagsbeloppet. Motionen avstyrks därför.

Förslag framförs i motionen 1971: 181 om en utredning om en statlig propagandakampanj för en bättre förebyggande hälsovård. Motioner med samma förslag väcktes även vid 1969 och 1970 års riksdagar, varvid statsutskottet i sina av riksdagen godkända utlåtanden (SU 1969: 5, s. 14–15 och 1970: 5, s. 15–17) avstyrkte bifall till motionerna mot bakgrund av den allt större uppmärksamhet som såväl statliga och kommunala myndigheter som ideella organisationer ägnar frågor om förebyggande åtgärder och hälsovårdsupplysning.

Utskottet har inte funnit anledning föreslå ändring av riksdagens tidigare ställningstaganden. Motionen 1971: 181 avstyrks därför.

I motionen 1971: 481 föreslås en parlamentarisk utredning om sjukdomsförebyggande åtgärder. Motioner med ett yrkande av samma innehåll behandlades av 1970 års riksdag. Statsutskottet (SU 1970: 177) uttalade därvid bl. a. att de undersökningar och kartläggningar som närmast kunde vara aktuella inte torde vara särskilt lämpade för en parlamentarisk utredning. Socialutskottet ansluter sig till riksdagens tidigare ställningstagande beträffande en parlamentarisk utredning i frågan och avstyrker bifall till motionen 1971: 481.

I motionen 1971: 735 anhålls, såvitt nu är i fråga, om en utredning som drar upp riktlinjerna för ett allmänt tandhälsovårdsprogram. Motionärerna anför därvid att ett samordnat tandhälsovårdsprogram av både kost- och munhygienisk natur med inriktning på bl. a. kostrådgiv-

ning och utbildning och träning i sjukdomsförebyggande munhygien torde behövas för att bekämpa tandröta och tandlossning.

Under anslaget till Hälsovårdsupplysning har under innevarande budgetår beräknats 215 000 kr. för upplysningsverksamhet beträffande tandhälsovård. Till socialstyrelsens hälsovårdsupplysningsdelegation – HVUD – är vidare knuten en arbetsgrupp för förebyggande tandhälsovård, »Tandhälsan», bestående av representanter för socialstyrelsen, Svenska landstingsförbundets tandhälsoråd, Tandvärnet, Sveriges tandläkarförbund och Svenska tandläkare-sällskapet. Arbetsgruppens främsta uppgift är att samordna och framställa informationsmaterial inom tandhälsoområdet. Med hänsyn till den verksamhet som sålunda pågår på detta område finner utskottet en särskild utredning om riktlinjer för ett allmänt tandhälsovårdsprogram inte motiverad. Utskottet avstyrker därför bifall till motionen 1971: 735 i denna del.

Medelsanvisningen föranleder ingen crinran från utskottets sida.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen avslår motionen 1971: 181,
2. att riksdagen avslår motionen 1971: 481,
3. att riksdagen avslår motionen 1971: 735 såvitt nu är i fråga,
4. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på motionen 1971: 781 till *Hälsovårdsupplysning* för budgetåret 1971/72 anvisar ett reservationsanslag av 3 000 000 kr.

24. Bidrag till driften av folktandvården m. fl. anslag. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag under punkterna F 9–F 12 (s. 95–98) framlagda förslag och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1971/72 anvisar

1. till *Bidrag till driften av folktandvården* ett förslagsanslag av 14 800 000 kr.,
2. till *Bidrag till utrustning av polikliniker för folktandvård* ett reservationsanslag av 75 000 kr.,
3. till *Bidrag till nordiskt institut för odontologisk materialprovning* ett reservationsanslag av 200 000 kr.,
4. till *Epidemiberedskap m. m.* ett förslagsanslag av 3 520 000 kr.

Universitetssjukhus m. m.

25. Karolinska sjukhuset: Driftkostnader, Utrustning. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts under punkterna G 1 och G 2 (s. 100–116) framlagda förslag och hemställer

1. att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att vid karolinska sjukhuset i enlighet med vad som förordats i statsrådsprotokollet inrätta tre tjänster för överläkare i SKBe 3,

2. att riksdagen för budgetåret 1971/72 anvisar
 - a) till *Karolinska sjukhuset: Driftkostnader* ett förslagsanslag av 244 975 000 kr.,
 - b) till *Karolinska sjukhuset: Utrustning* ett reservationsanslag av 6 575 000 kr.

26. Akademiska sjukhuset i Uppsala: Avlöningar till läkare m. fl. anslog. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts under punkterna G 3–G 5 (s. 116–127) framlagda förslag och hemställer

1. att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att vid akademiska sjukhuset i Uppsala i enlighet med vad som förordats i statsrådsprotokollet inrätta nio tjänster för överläkare i SKBe 3,
2. att riksdagen för budgetåret 1971/72 anvisar
 - a) till *Akademiska sjukhuset i Uppsala: Avlöningar till läkare* ett förslagsanslag av 33 198 000 kr.,
 - b) till *Akademiska sjukhuset i Uppsala: Driftkostnader* ett förslagsanslag av 15 300 000 kr.,
 - c) till *Akademiska sjukhuset i Uppsala: Utrustning* ett reservationsanslag av 7 576 000 kr.

27. Bidrag till viss utbildning m. m. vid Kungsgärdets sjukhus i Uppsala m. fl. anslog. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts under punkterna G 6, G 7 och G 9 (s. 128–134) framlagda förslag och hemställer

- att riksdagen för budgetåret 1971/72 anvisar
1. till *Bidrag till viss utbildning m. m. vid Kungsgärdets sjukhus i Uppsala* ett förslagsanslag av 100 000 kr.,
 2. till *Avlöning av vissa läkare vid sjukhus i Stockholm* ett förslagsanslag av 12 590 000 kr.,
 3. till *Utbildnings- och forskningsverksamhet vid läkarstationen i Dalby läkardistrikt* ett reservationsanslag av 1 700 000 kr.

28. Vidareutbildning av läkare. Kungl. Maj:t har under punkten G 10 (s. 134–136) föreslagit riksdagen att till Vidareutbildning av läkare för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 4 620 000 kr.

Motioner

1. I motionen 1971: 184 av herr *Enskog m. fl.* hemställs att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer att läkartjänstutredningen får i uppdrag att snarast lägga fram förslag om hur sjukvårdsinrättningarna skall kunna täcka behovet av kompetent läkarpersonal.

2. I motionen 1971: 743 av herr *Eskel m. fl.* hemställs att riksdagen vid sin behandling av anslaget G 10. Vidareutbildning av läkare i skrivelse till Kungl. Maj:t ger till känna, att förhandlingar med sjukvårdshuvudmännen snarast bör upptagas rörande läkarnas vidareut-

bildning och därmed sammanhängande frågor.

3. I motionen 1971: 745 av herr *Gadd m. fl.* hemställs att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t framhåller vikten av att så fort samhälls-ekonomiska och andra resurser finns att tillgå den invärtesmedicinska och pediatrika allergologin tillerkännes ställning som specialitet, samt att åtgärder även i övrigt vidtas för att vård- och hjälpresurser ställes till de allergidrabbades förfogande.

Utskottet

År 1969 fattade statsmakterna beslut angående vidareutbildning och fördelning av läkare m. m. (prop. 1969: 35, SU 83). Vidareutbildningen, som omfattar allmän tjänstgöring samt specialist- eller allmänpraktikerutbildning, förutsätts ske på tjänster för läkare i underordnad ställning. Antalet specialiteter i vilka specialistkompetens kan vinnas utgör för närvarande 40.

År 1969 uppdrog Kungl. Maj:t vidare åt socialstyrelsen att utreda och inkomma med förslag beträffande bl. a. de förändringar i tjänstestrukturen för läkare som påkallas av att underordnade tjänster som läkare inom sjukvården måste komma att uppehållas av läkare under vidareutbildning (Läkartjänstutredningen).

I motionen 1971: 184 påpekas att landsortssjukhusen får allt svårare att få kompetent läkarpersonal på grund av att underläkartjänster kommer att användas som utbildningstjänster och tillsättas med inte fullt utbildade läkare. Mot denna bakgrund föreslås att läkartjänstutredningen skall få i uppdrag att snarast lägga fram förslag om hur sjukvårdsinrättningarna skall kunna täcka behovet av kompetent läkarpersonal.

Läkartjänstutredningen behandlar bl. a. frågan om vilka kategorier tjänster för läkare som skall finnas inom sjukvården innefattande bl. a. tjänster för läkare under vidareutbildning. Utredningens förslag skall framläggas senast den 1 juli 1971. Med hänsyn härtill och då det ankommer på socialstyrelsen att fördela tillgängliga läkarresurser är det enligt utskottets mening inte erforderligt med tilläggsdirektiv till läkartjänstutredningen. Utskottet avstyrker således bifall till motionen 1971: 184.

I motionen 1971: 743 erinras om att läkarna under vidareutbildningen skall genomgå vissa skriftliga prov och delta i systematisk undervisning med kunskapsprov. Motionärerna yrkar att förhandlingar upptas med sjukvårdshuvudmännen rörande vissa kostnader som uppstår i samband därmed.

Till sjukvårdshuvudmännen utgår från anslaget H 5. Bidrag till viss hälso- och sjukvård vissa statsbidrag bl. a. i stället för ett 20-tal äldre drift- och anordnandebidrag avseende vissa vårdgrenar inom hälso- och sjukvården. Dessa bidrag är reglerade t. o. m. år 1971. Utskottet har

inhämtat att förhandlingar förestår mellan staten och Svenska landstingsförbundet om dessa bidrag. Enligt utskottets mening föreligger möjlighet för Landstingsförbundet att i detta sammanhang aktualisera den i motionen berörda frågan. Med hänsyn härtill synes någon riksdagens åtgärd i anledning av motionen 1971: 743 inte erforderlig.

Förslag framläggs i motionen 1971: 745 om att den invärtesmedicinska och pediatrika allergologin skall tillerkännas ställning som specialitet. Vidare begärs åtgärder för vård- och hjälpresurser för de allergidrabbade.

Frågan om att tillerkänna internmedicinska allergisjukdomar ställning som specialitet behandlades av 1969 års riksdag med anledning av motioner i anslutning till den i det föregående nämnda propositionen om läkares vidareutbildning. Statsutskottet (SU 1969: 83, s. 8) uttalade i sitt av riksdagen godkända utlåtande att utskottet utgick från att frågan skulle komma att prövas av nämnden för läkares vidareutbildning och att utskottet med hänsyn härtill avstyrkte bifall till motionsyrkandet.

Socialutskottet har inhämtat att frågan om allergisjukdomarnas ställning behandlas inom nämnden för läkares vidareutbildning. Frågor om vårdresurser för allergidrabbade har socialstyrelsen att beakta i sin allmänna vårdplaneringsverksamhet. Mot denna bakgrund avstyrker utskottet bifall till motionen 1971: 745.

Medelsberäkningen föranleder ingen erinran från utskottets sida.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen avslår motionen 1971: 184,
2. att riksdagen avslår motionen 1971: 743,
3. att riksdagen avslår motionen 1971: 745,
4. att riksdagen till *Vidareutbildning av läkare* för budgetåret 1971/72 anvisar ett förslagsanslag av 4 620 000 kr.

29. Efterutbildning av viss sjukvårdspersonal m. m. med flera anslag.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts under punkterna G 11–G 14 (s. 136–148) framlagda förslag och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1971/72 anvisar

1. till *Efterutbildning av viss sjukvårdspersonal m. m.* ett förslagsanslag av 405 000 kr.,
2. till *Kurser för vissa utländska läkare och tandläkare m. m.* ett förslagsanslag av 1 700 000 kr.,
3. till *Stipendier till studerande vid odontologisk fakultet* ett förslagsanslag av 1 100 000 kr.,
4. till *Nordiska hälsovårdshögskolan* ett förslagsanslag av 1 560 000 kr.

Övrig sjukhusvård m. m.

30. Rättspsykiatriska stationer och kliniker m. fl. anslag. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts under punkterna H 1–H 9 (s. 149–160) framlagda förslag och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1971/72 anvisar

1. till *Rättspsykiatriska stationer och kliniker* ett förslagsanslag av 13 740 000 kr.,
2. till *Utrustning av vissa kliniker för psykiskt sjuka m. m.* ett reservationsanslag av 2 400 000 kr.,
3. till *Bidrag till anordnande av kliniker för psykiskt sjuka m. m.* ett reservationsanslag av 96 000 000 kr.,
4. till *Bidrag till driften av kliniker för psykiskt sjuka m. m.* ett förslagsanslag av 930 000 000 kr.,
5. till *Bidrag till viss hälso- och sjukvård* ett reservationsanslag av 114 000 000 kr.,
6. till *Bidrag till anordnande av radioterapeutiska kliniker* ett förslagsanslag av 485 000 kr.,
7. till *Förvaring och underhåll av viss sjukvårdsmateriel m. m.* ett förslagsanslag av 1 800 000 kr.,
8. till *Utrustning m. m. av beredskapssjukhus vid krig eller krigsfara* ett reservationsanslag av 3 000 000 kr.,
9. till *Viss krigssjukvårdsutbildning m. m.* ett förslagsanslag av 1 860 000 kr.

Ungdomsvård m. m.

31. Ungdomsvårdsskolorna: Driftkostnader. Kungl. Maj:ts har under punkten I 1 (s. 164–167) föreslagit riksdagen att till Ungdomsvårdsskolorna: Driftkostnader för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 67 790 000 kr.

Motion

I motionen 1971: 776 av fröken *Pehrsson* och herr *Bengtsson* i Göteborg hemställs att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:ts uttala att Härsjögårdens yrkesskola må bibehållas.

Utskottet

Under de senaste åren har det varit en medveten strävan inom ungdomsvårdsskoleorganisationen att bygga ut den öppna vården utanför skolorna. Tillgängliga platsresurser på skolorna har kommit att utnyttjas i lägre grad än tidigare. Detta har varit särskilt märkbart inom

flickskolesektorn. Mot denna bakgrund beräknar föredragande statsrådet att Härsjögårdens yrkesskola för flickor kommer att läggas ned under nästa budgetår.

I motionen 1971: 776 yrkas att riksdagen skall uttala att nämnda yrkesskola bör bibehållas.

Utskottet har inhämtat uppgifter rörande beläggningen vid ungdomsvårdsskolorna den 1 februari i år. Av dessa uppgifter framgår att inom flickskolesektorn fanns 157 platser, att 104 flickor var inskrivna för vård inom skola men att bl. a. på grund av permissioner endast 74 av flickorna var närvarande vid skolorna. Vid Härsjögårdens yrkesskola med 20 platser var 13 flickor inskrivna. Av dessa var 8 närvarande. De sålunda redovisade siffrorna ger i förening med den sammanställning som finns i statsverkspropositionen och de uppgifter som redovisas i socialstyrelsens långtidsprognos på området klart belägg för att det är befoget att minska antalet ungdomsvårdsskolor för flickor.

Utskottet har inte någon erinran mot att Härsjögårdens yrkesskola läggs ned. Som föredragande statsrådet anför kan genom nedläggningen 14 tjänster disponeras som förstärkning vid övriga skolor. I enlighet med det anförda avstyrker utskottet motionen 1971: 776.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen avslår motionen 1971: 776,
2. att riksdagen till *Ungdomsvårdsskolorna: Driftkostnader* för budgetåret 1971/72 anvisar ett förslagsanslag av 67 790 000 kr.

32. Ungdomsvårdsskolorna: Vård utom skola m. fl. anslag. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts under punkterna I 2–16 (s. 168–174) framlagda förslag och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1971/72 anvisar

1. till *Ungdomsvårdsskolorna: Vård utom skola* ett förslagsanslag av 11 497 000 kr.,
2. till *Ungdomsvårdsskolorna: Engångsanskaffning av inventarier m. m.* ett reservationsanslag av 150 000 kr.,
3. till *Ungdomsvårdsskolorna: Personalutbildning* ett reservationsanslag av 508 000 kr.,
4. till *Ersättningar för skador vållade av vissa rymlingar m. fl.* ett förslagsanslag av 500 000 kr.,
5. till *Ersättningar till kommunerna enligt socialhjälp- och barnvårdslagarna m. m.* ett förslagsanslag av 25 000 000 kr.

Nykterhetsvård m. m.

33. Statens vårdanstalter för alkoholmissbrukare: Driftkostnader m. fl. anslag. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts under punkterna J 1–J 3 (s. 179–183) framlagda förslag och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1971/72 anvisar

1. till *Statens vårdanstalter för alkoholmissbrukare: Driftkostnader* ett förslagsanslag av 25 655 000 kr.,
2. till *Statens vårdanstalter för alkoholmissbrukare: Utrustning m. m.* ett reservationsanslag av 1 000 kr.,
3. till *Bidrag till anordnande av erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m.* ett reservationsanslag av 4 100 000 kr.

34. Bidrag till driftkostnader vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts under punkten J 4 (s. 183–185) framlagda förslag och hemställer

1. att riksdagen godkänner de i statsrådsprotokollet förordade ändrade grunderna för bidrag till driftkostnader vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m.,
2. att riksdagen till *Bidrag till driftkostnader vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisar ett förslagsanslag av 76 700 000 kr.

35. Bidrag till kommunala nykterhetsnämnder m. m. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts under punkten J 5 (s. 186–187) framlagda förslag och hemställer

1. att riksdagen godkänner den i statsrådsprotokollet förordade ändringen i grunderna för bidrag till kommunala nykterhetsnämnder,
2. att riksdagen till *Bidrag till kommunala nykterhetsnämnder m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisar ett förslagsanslag av 85 000 000 kr.

36. Utbildning och samverkan inom nykterhetsvården. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts under punkten J 6 (s. 187–188) framlagda förslag och hemställer

att riksdagen till *Utbildning och samverkan inom nykterhetsvården* för budgetåret 1971/72 anvisar ett reservationsanslag av 350 000 kr.

37. Bidrag till Länkrörelsen m. m. Kungl. Maj:t har under punkten J 7 (s. 188–189) föreslagit riksdagen att till *Bidrag till Länkrörelsen m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett anslag av 2 300 000 kr.

Motioner

1. I motionen 1971: 356 av herr *Helén m. fl.* hemställs att fler ideella organisationer blir berättigade att erhålla bidrag ur det nu befintliga anslaget *Bidrag till Länkrörelsen m. m.*, varvid anslagsrubriken ändras

till »Länkrörelsen och andra frivilliga ideella organisationer», samt att nämnda anslag uppräknas med ytterligare 600 000 kr.

2. I motionen 1971: 773 av herrar *Olsson* i Kil och *Stålhammar* hemställs att riksdagen beslutar att uppdraga åt Kungl. Maj:t att utfärda nya bestämmelser för statligt stöd till vård av alkohol- och narkotikamissbrukare, så att även verksamhetsformer som tillkommit på initiativ av frivilliga och ideella organisationer och inte har traditionell institutionskaraktär kan erhålla ett generösare statligt stöd.

Utskottet

Från anslaget utgår bidrag till Sällskapet Länkarna och andra sammanslutningar av förutvarande alkoholmissbrukare. Vidare ges stöd åt Riksförbundet för hjälp åt läkemedelsmissbrukare och vissa andra organisationer. Även bidrag till konvalescentvård för narkotikamissbrukare utgår från anslaget. För nästa budgetår föreslås en uppräkning av anslaget med 300 000 kr. till 2 300 000 kr.

I motionen 1971: 356 yrkas att fler ideella organisationer blir berättigade att erhålla bidrag ur anslaget, varvid anslagsrubriken ändras till »Länkrörelsen och andra frivilliga ideella organisationer». Motionärerna vill också att anslaget skall räknas upp med ytterligare 600 000 kr.

Utskottet delar motionärernas mening att många andra organisationer än de som nu erhåller stöd från anslaget utför insatser som är av betydelse för ifrågavarande grupper. Bidrag från detta anslag bör emellertid för närvarande förbehållas organisationer av den karaktär som hittills erhållit sådant stöd. Uppräkningen av anslaget bör bestämmas till det av departementschefen förordade beloppet. I enlighet med det anförda avstyrker utskottet bifall till motionen 1971: 356.

Utskottet behandlar i detta sammanhang även motionen 1971: 773. I denna yrkas att nya bestämmelser skall utfärdas för statligt stöd till vård av alkohol- och narkotikamissbrukare så att även verksamhetsformer som tillkommit på initiativ av frivilliga och ideella organisationer och inte har traditionell institutionskaraktär kan erhålla ett generösare statligt stöd. I motionen hänvisas till viss verksamhet som bedrivits i samarbete med Mariapolikliniken i Stockholm och som gått ut på att hos missbrukarna förändra attityden till det egna missbruket och livsmiljön.

Enligt de riktlinjer som statsmakterna fastslagit för vården av narkotikamissbrukare skall vården ordnas inom ramen för landstingens sjukvårdande och kommunernas socialvårdande verksamhet. Statsbidragsgivningen har utformats med utgångspunkt härifrån. Möjligheter föreligger dock för enskilda organisationer – föreningar eller stiftelser – att erhålla statsbidrag enligt samma principer som gäller för huvud-

männen. Som en garanti för kontinuitet i behandlingen förutsätts emellertid i sådana fall en uppgörelse med huvudmannen. Vid sidan härav kan även andra frivilliga initiativ förtjäna uppmärksamhet från samhällets sida. En meningsfull vård av narkotikamissbrukare, liksom av alkoholmissbrukare, är emellertid en kvalificerad uppgift som fordrar noggranna förberedelser och systematisk uppföljning och kontroll. I den mån dessa betingelser kan uppfyllas bör frivilliga insatser kunna komma i fråga för samhällets stöd inte minst då de tar sig uttryck i experiment med nya behandlingsformer. Vad utskottet anfört bör ges Kungl. Maj:t till känna.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på motionen 1971: 356 till *Bidrag till Länkrörelsen m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisar ett anslag av 2 300 000 kr.,
2. att riksdagen i anledning av motionen 1971: 773 ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört om statsbidrag till vård av alkohol- och narkotikamissbrukare.

Viss rehabiliteringsverksamhet

38. **Statens arbetsklirik. Invaliditetsförebyggande åtgärder m. m.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts under punkterna K 1 och K 2 (s. 191–193) framlagda förslag och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1971/72 anvisar

1. till *Statens arbetsklirik* ett förslagsanslag av 1 655 000 kr.,
2. till *Invaliditetsförebyggande åtgärder m. m.* ett förslagsanslag av 32 800 000 kr.

39. **Bidrag till handikappinstitutet.** Kungl. Maj:t har under punkten K 3 (s. 193–194) föreslagit riksdagen att till Bidrag till handikappinstitutet för budgetåret 1971/72 anvisa ett anslag av 4 400 000 kr.

Motion

I motionen 1971: 775 av fröken *Pehrsson* och herr *Bengtsson* i Göteborg hemställs att riksdagen måtte till Bidrag till handikappinstitutet under femte huvudtiteln för budgetåret 1971/72 anvisa ett anslag av »4 600 000» kr.

Utskottet

Kungl. Maj:t har beräknat statsbidragsbehovet för handikappinstitutet till 4,3 milj. kr. Vidare har Kungl. Maj:t under anslaget till institutet beräknat 100 000 kr. för den handikappforskning som bedrivs vid universitetet i Göteborg av professor Sven-Olof Brattgård.

Utskottet har inte rågot att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag till medelsanvisning till institutets verksamhet.

I motionen 1971: 775 framställs yrkande om att 200 000 kr. skall beräknas för handikappforskningen i Göteborg. Av de begärda medlen är 120 000 kr. avsedda för utrednings- och utvecklingsarbete inom bostadssektorn och 80 000 kr. för sådant arbete beträffande rullstolsproblematiken.

Utskottet anser det vara av vikt att medel ställs till förfogande för det forskningsarbete Brattgård bedriver. Utskottet biträder därför förslaget att under anslaget till handikappinstitutet beräknas medel till denna verksamhet. Anslagsbeloppet bör i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag bestämmas till 100 000 kr. Motionen avstyrks av utskottet. I detta sammanhang vill utskottet erinra om vad institutet anför i anslagsframställningen om att i samråd med Brattgård en plan skall utarbetas för de projekt som skall bedrivas vid handikappavdelningen i Göteborg, varigenom en lämplig samordning mellan denna avdelning samt handikappinstitutets och andra organs verksamhet bör kunna nås.

Utskottet hemställer

att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på motionen 1971: 775 till *Bidrag till handikappinstitutet* för budgetåret 1971/72 anvisar ett anslag av 4 400 000 kr.

40. Bidrag till vissa hjälpmedel för handikappade. Kungl. Maj:t har under punkten K 4 (s. 194–195) föreslagit riksdagen att till Bidrag till vissa hjälpmedel för handikappade för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 90 000 000 kr.

Motioner

1. I motionen 1971: 133 av herr *Hamrin m. fl.* föreslås, såvitt här är i fråga, att riksdagen måtte besluta att hos Kungl. Maj:t hemställa om att

- a) prövningsförfarandet vid behov av hjälpmedel förenklas,
- b) beloppet för hjälpmedel som kan fås utan särskilda prövning höjs till 10 000 kr. samt att prövningen för hjälpmedel däröver decentraliseras till ett länsorgan,
- c) hjälpmedelsförteckningen vidgas till att omfatta alla hjälpmedel, som är nödvändiga på grund av handikapp eller sjukdom.

2. I motionen 1971: 732 av herrar *Adolfsson* och *Nordgren* hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t måtte hemställa om utredning om förslag syftande till att även kostnadskrävande reparationer av hörselapparater bestrids av statsmedel.

3. I motionen 1971: 747 av herr *Hedin m. fl.* hemställs att riksdagen måtte besluta reservera 10 % av det för budgetåret 1971/72 föreslagna anslaget under K 4. Bidrag till vissa hjälpmedel för handikappa-

de, bil. 7 till statsverkspropositionen, till täckande av kostnader för dyrbara tekniska hjälpmedel för att därigenom möjliggöra rätt för ordinationsberättigade läkare att skriva ut dyrbara tekniska hjälpmedel för klinisk prövning i enlighet med vad i motionen anförts.

4. I motionen 1971: 783 av fru *Skantz m. fl.* hemställs att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om utredning av möjligheten att införa statsbidrag för batterier till hörapparater.

Utskottet

Statsbidragsreglerna i huvuddrag. De nuvarande principerna för statsbidrag till hjälpmedel till handikappade antogs av riksdagen år 1968. Statsbidrag utgår till sjukvårdshuvudmännen och vissa institutioner med hela kostnaden för bl. a. ortopediska hjälpmedel, rullstolar, elektriska hjärtstimulatorer, talapparater, hörapparater och hjälpmedel för den dagliga livsföringen. Bidragsbestämmelserna återfinns i kungörelsen om statsbidrag till vissa hjälpmedel för handikappade. Med stöd av denna kungörelse har socialstyrelsen utfärdat tillämpningsföreskrifter. I en av styrelsen upprättad hjälpmedelsförteckning upptas de hjälpmedel som berättigar till statsbidrag. Ordinationsrätt tillkommer som regel läkare vid lasarettsklinik och, beträffande de flesta hjälpmedel för den dagliga livsföringen, en eller flera av följande befattningshavare, nämligen tjänsteläkare, distriktssköterska, sjukgymnast och arbetsterapeut. I fråga om särskilt kostsamma hjälpmedel har Kungl. Maj:t meddelat särskilda bestämmelser, för vilka lämnas en redogörelse nedan.

Reparation av hjälpmedel. Batterier till hörapparater. Statsbidrag till reparation av hjälpmedel utgår endast beträffande vissa ortopediska hjälpmedel, rullstol, invalidvagn eller liknande transportmedel samt beträffande bandspelare för synskadade. Bidrag utgår inte till batterier till hörapparat.

I motionen 1971: 732 hemställs om en utredning som syftar till att kostnadskrävande reparationer av hörapparater skall bestridas av statsmedel.

Reparation av en skadad hörapparat är ofta kostsam. För hörselskadade med begränsade ekonomiska tillgångar kan reparationskostnaden därför bli betungande. Enligt utskottets mening är det motiverat att en utredning kommer till stånd om möjligheten att utvidga statsbidragsrätten till att avse även reparation av hörapparater. Vid denna bedömning beaktar utskottet också att det, som motionärerna framhåller, torde förekomma att en ny hörapparat utlämnas i stället för att den söndriga apparaten repareras. Eftersom statsbidrag utgår i ett sådant fall kan följden av de nuvarande reglerna bli att det allmänna drabbas av onödigt höga kostnader. Det är uppenbart att kostnaderna kan bli höga

även för reparationer av andra hjälpmedel än hörapparater och de ovan uppräknade, för vilka statsbidrag till reparationskostnaden redan utgår. Det är också uppenbart att det efter hand som forsknings- och utvecklingsarbetet på området fortskrider tillkommer allt fler komplicerade och därmed ofta från reparationssynpunkt dyrbara hjälpmedel. Med hänsyn till det anförda bör den av utskottet förordade utredningen inte begränsas till att avse hörapparater utan bör omfatta hela hjälpmedelsområdet. Under utredningsarbetet bör övervägas om reparationsrätten skall begränsas till mera kostsamma reparationer. Utskottet vill här tillägga att det framstår som angeläget att en väl utbyggd reparations-service för hjälpmedel kommer till stånd; vid 1968 års reform på handikappområdet uttalade föredragande departementschefen att det var en uppgift för handikappinstitutet att med sjukvårdshuvudmännen ta upp frågan om sådan service.

I motionen 1971: 783 yrkas att riksdagen skall anhålla om utredning av möjligheten att införa statsbidrag för batterier till hörapparater.

Kostnaden för batterier kan för den enskilde hörselskadade uppgå till ganska betydande belopp årligen. Detta kan, som framhålls i motionen, vara ägnat att medföra att vissa hörselskadade inte använder sina hörapparater i den utsträckning som behövs. Mot denna bakgrund biträder utskottet förslaget i motionen om en utredning av frågan om statsbidrag till batterier till hörapparater. Med hänsyn till det stora antal personer som har hörapparat är det angeläget att inte minst de administrativa problemen närmare klarläggs.

H j ä l p m e d e l s f ö r t e c k n i n g e n. I motionen 1971: 133 yrkas bl. a. att riksdagen skall hemställa att hjälpmedelsförteckningen vidgas till att omfatta alla hjälpmedel som är nödvändiga på grund av handikapp eller sjukdom.

Hjälpmedelsförteckningen har utformats på grundval av de principer som riksdagen antog år 1968. Förteckningen har reviderats med giltighet från och med den 1 december 1969.

Utskottet vill starkt understryka betydelsen av att hjälpmedelsförteckningen kontinuerligt blir föremål för en systematisk översyn och komplettering så att nya och bättre hjälpmedel som framkommer och blir utprovade utan dröjsmål förs upp på förteckningen. Det kan också finnas skäl att i vissa fall ompröva huruvida hjälpmedel, som redan nu finns men som inte uppförts på förteckningen, bör tas upp på denna. Med hänsyn till vad utskottet inhämtat finns det anledning räkna med att socialstyrelsen liksom hittills kommer att i samråd med handikappinstitutet följa utvecklingen på hjälpmedelsområdet och när det gäller de i motionen berörda frågorna kommer att vidta de åtgärder som ter sig befogade. Med hänsyn härtill är enligt utskottets mening någon riksdagens åtgärd i anledning av motionsyrkandet inte erforderlig. Utskottet avstyrker därför yrkandet i motionen 1971: 133 i denna del.

Särskilt kostsamma hjälpmedel. Inledningsvis har angivits att Kungl. Maj:t meddelat särskilda bestämmelser i fråga om statsbidrag till särskilt kostsamma hjälpmedel. Kungl. Maj:t har med stöd härav föreskrivit att socialstyrelsen skall inhämta Kungl. Maj:ts tillstånd att på hjälpmedelsförteckningen få uppföra hjälpmedel som kostar mer än 5 000 kr. Efter tillstånd av Kungl. Maj:t har socialstyrelsen på förteckningen fört upp vissa typer av eldrivna rullstolar, elektrisk skrivmaskin med s. k. possumaggregat samt tippisäng av viss tillverkning. Beslut av socialstyrelsen, varigenom statsbidrag till de här aktuella hjälpmedlen beviljats, skall underställas Kungl. Maj:t.

År 1969 tillkallades efter Kungl. Maj:ts bemyndigande en arbetsgrupp – hjälpmedelsgruppen – med uppdrag att utreda frågan om ökat statligt inflytande över prisbildningen och upphandlingen i fråga om hjälpmedel för handikappade samt lägga fram förslag till de åtgärder som föranleds av utredningen. Även formerna för bidragsförfarandet skall prövas av arbetsgruppen.

Departementsutredningen har i en i slutet av förra året framlagd promemoria (nr 126) föreslagit att underställningen hos Kungl. Maj:t av socialstyrelsens beslut i ärenden beträffande statsbidrag till sådana hjälpmedel för handikappade, vilka finns uppförda på hjälpmedelsförteckningen och där kostnaden för hjälpmedlet överstiger 5 000 kr., skall upphöra.

I två motioner tas frågan upp om innehållet i reglerna om statsbidrag till de kostsamma hjälpmedlen. I motionen 1971: 133 yrkas sålunda att statsbidrag skall kunna utgå utan särskild prövning till hjälpmedel som kostar högst 10 000 kr. och att prövningen för dyrare hjälpmedel skall decentraliseras till ett länsorgan. Vidare yrkas att prövningsförfarandet vid behov av hjälpmedel skall förenklas. I den andra motionen, 1971: 747, hemställs att riksdagen skall reservera 10 % av det föreslagna anslaget till täckande av kostnader för dyrbara tekniska hjälpmedel för att därigenom göra det möjligt för ordinationsberättigade läkare att skriva ut dyrbara tekniska hjälpmedel för klinisk prövning. Motionärerna menar att prövningen bör ske under så lång tid att läkaren får möjlighet att bedöma utfallet och att, om det slutliga beslutet innebär att läkarordinationen följs, patienten över huvud inte skall behöva lämna hjälpmedlet från sig, sedan patienten erhållit det i samband med den kliniska prövningen.

Ett av de skäl som åberopats för en decentralisering av beslutanderätten beträffande de kostsamma hjälpmedlen är att man därigenom skulle uppnå en förkortning av den tid som nu åtgår för behandling av bidragsärendena och som ansetts vara orimligt lång. I anledning av sistnämnda påstående har utskottet inhämtat bl. a. följande upplysningar rörande handläggningstiden hos socialstyrelsen och hos Kungl. Maj:t. Det helt övervägande antalet ansökningar avser elektriska rullstolar.

År 1970 inkom till socialstyrelsen 92 sådana ansökningar som avgjordes under året. Socialstyrelsen avgjorde av dessa ärenden 27 inom en månad, 56 inom två månader och 78 inom tre månader. Endast ett ärende tog mer än sex månader att handlägga. Hos Kungl. Maj:t var handläggningstiden i genomsnitt cirka tre veckor.

Den sålunda lämnade redogörelsen ger enligt utskottets mening inte fog för påstående om att långa handläggningstider hos socialstyrelsen eller Kungl. Maj:t skulle fördröja ärendena. Det finns därför inte belägg för att det finns någon mera påtaglig anledning att decentralisera handläggningen av ärendena i syfte att förkorta behandlingstiden för dessa. Utskottet anser det likväl angeläget att alla möjligheter utnyttjas för att ytterligare förkorta nämnda tid för de personer som har behov av att få tillgång till de kostsamma hjälpmedlen. De i motionen 1971: 133 framförda förslagen om förenkling av prövningsförfarandet och om en höjning av beloppet för hjälpmedel som kan utlämnas utan särskild prövning avser att tillgodose detta syfte. Med hänsyn till hjälpmedelsgruppens uppgift att se över formerna för bidragsförfarandet och till departementsutredningens ovan redovisade förslag är det emellertid inte erforderligt med något utskottets initiativ i anledning av de nämnda motionsförslagen. Motionen får med hänvisning till det anförda anses besvarad i ifrågavarande delar.

Enligt utskottets mening skulle ett genomförande av det i motionen 1971: 747 framförda förslaget vara liktydigt med att helt överföra beslutanderätten för de särskilt kostsamma hjälpmedlen till den ordinerande läkaren. Det torde nämligen i praktiken knappast komma i fråga att ta ifrån en handikappad ett hjälpmedel som denne erhållit för klinisk prövning. Då det gäller detta motionsförslag och förslaget i motionen 1971: 133 om decentralisering till ett länsorgan finns det skäl framhålla att socialstyrelsens bedömning av förevarande ärenden innefattar en allsidig prövning av vilket hjälpmedel som är lämpligast för den handikappade och att därvid beaktas både den medicinska och sociala situationen för den handikappade. För bedömningen krävs ingående kännedom om de olika hjälpmedlens funktion. Mot denna bakgrund finns det vägande skäl för att avvakta hjälpmedelsgruppens förslag innan ställning tas till frågan om sådana förändringar som yrkas i motionerna. Motionen 1971: 747 samt motionen 1971: 133 i förevarande del avstyrks därför.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen i anledning av motionen 1971: 732 hos Kungl. Maj:t hemställer om utredning av frågan om vidgade möjligheter till statsbidrag för reparation av hjälpmedel för handikappade,
2. att riksdagen med bifall till motionen 1971: 783 hos Kungl. Maj:t anhåller om utredning av frågan om statsbidrag för batte-

rier till hörapparater,

3. att riksdagen avslår motionen 1971: 133, såvitt avser vidgning av hjälpmedelsförteckningen,
4. att riksdagen avslår motionen 1971: 133, såvitt avser förenkling av prövningsförfarandet beträffande hjälpmedel för handikappade, kostnadsgränsen för kostsamma hjälpmedel och decentralisering av prövningsrätten beträffande sådana hjälpmedel,
5. att riksdagen avslår motionen 1971: 747,
6. att riksdagen till *Bidrag till vissa hjälpmedel för handikappade* för budgetåret 1971/72 anvisar ett förslagsanslag av 90 000 000 kr.

41. **Kostnader för viss utbildning av handikappade. Bidrag till anordnande av vissa institutioner för psykiskt utvecklingsstörda.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts under punkterna K 5 och K 8 (s. 195–199) framlagda förslag och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1971/72 anvisar

1. till *Kostnader för viss utbildning av handikappade* ett förslagsanslag av 5 400 000 kr.,
2. till *Bidrag till anordnande av vissa institutioner för psykiskt utvecklingsstörda* ett reservationsanslag av 10 000 000 kr.

42. **Bidrag till driften av särskolor m. m.** Kungl. Maj:t har under punkten K 9 (s. 199–200) föreslagit riksdagen att till *Bidrag till driften av särskolor m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 75 000 000 kr.

Motion

I motionen 1971: 757 av herr *Larsson* i Öskevik *m. fl.* hemställs att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utarbetande av ändrade bestämmelser om statsbidrag till omsorger om vissa psykiskt utvecklingsstörda, syftande till att statsbidrag skall utgå till avlönande av talpedagog, särskolchef, vårdchef, biträdande sådana befattningshavare, kurator, psykolog och biträdande psykolog, föreståndare och biträdande föreståndare för olika inrättningar samt arbetsterapeut.

Utskottet

Statsbidrag utgår med 95 % av lönekostnaderna för rektorer och lärare vid särskolan. I motionen 1971: 757 yrkas att bidragsreglerna skall omarbetas i syfte att statsbidrag skall utgå till även andra personalkategorier än de nämnda. Efter Kungl. Maj:ts bemyndigande har i slutet av förra året tillsatts en arbetsgrupp med uppdrag att se över reglerna om statsbidrag till särskoleverksamheten. I arbetsgruppen ingår företrädare för socialdepartementet, skolöverstyrelsen och Landstingsför-

bundet. I avvaktan på resultatet av gruppens arbete är utskottet inte berett att förorda någon ändring av reglerna för statsbidragsgivningen. Utskottet avstyrker därför motionen 1971: 757.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen avslår motionen 1971: 757,
2. att riksdagen till *Bidrag till driften av särskolor m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisar ett förslagsanslag av 75 000 000 kr.

43. **Bidrag till De handikappades riksförbund m. fl. anslag.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts under punkterna K 10–K 12 (s. 200–203) framlagda förslag och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1971/72 anvisar

1. till *Bidrag till De handikappades riksförbund* ett anslag av 500 000 kr.,
2. till *Bidrag till Hørselfrämjandets riksförbund* ett anslag av 530 000 kr.,
3. till *Bidrag till De blindas förening* ett anslag av 2 500 000 kr.

44. **Bidrag till Sveriges dövas riksförbund.** Kungl. Maj:t har under punkten K 13 (s. 203) föreslagit riksdagen att till Bidrag till Sveriges dövas riksförbund för budgetåret 1971/72 anvisa ett anslag av 115 000 kr.

Motion

I motionen 1971: 792 av herr *Akerlind* hemställs att riksdagen för budgetåret 1971/72 under punkt K 13. Bidrag till Sveriges dövas riksförbund, i bilaga 7 till statsverkspropositionen måtte besluta anslå 319 000 kr.

Utskottet

I motionen 1971: 792 yrkas en höjning av det av Kungl. Maj:t föreslagna anslaget till Sveriges dövas riksförbund från 115 000 kr. till 319 000 kr.

Utskottet vill framhålla att statsbidraget till förbundet ökats väsentligt under senare år. Till förbundet har utgått, under budgetåret 1966/67 15 000 kr och under de tre följande budgetåren 25 000 kr. årligen samt under innevarande budgetår 100 000 kr. För nästa budgetår föreslår Kungl. Maj:t en ökning med 15 000 kr. Med hänsyn till det anförda och med beaktande bl. a. av de betydande insatser som görs av i främsta rummet landstingen för att stödja de hörselskadade biträder utskottet Kungl. Maj:ts förslag. Motionen 1971: 792 avstyrks således.

Utskottet hemställer

- att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag

på motionen 1971: 792 till *Bidrag till Sveriges dövas riksförbund* för budgetåret 1971/72 anvisar ett anslag av 115 000 kr.

45. Ersättning till postverket för befordran av blindskriftsförsändelser. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts under punkten K 14 (s. 203–204) framlagda förslag och hemställer

att riksdagen till *Ersättning till postverket för befordran av blindskriftsförsändelser* för budgetåret 1971/72 anvisar ett förslagsanslag av 1 785 000 kr.

Arbetarskydd m. m.

46. Arbetarskyddsstyrelsen. Yrkesinspektionen. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts under punkterna L 1 och L 2 (s. 207–211) framlagda förslag och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1971/72 anvisar

1. till *Arbetarskyddsstyrelsen* ett förslagsanslag av 10 140 000 kr., varav 157 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen,
2. till *Yrkesinspektionen* ett förslagsanslag av 16 940 000 kr., varav 1 070 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

Internationell samverkan

47. Socialattachéer. Kungl. Maj:t har under punkten M 1 (s. 213–214) föreslagit riksdagen att till Socialattachéer för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 825 000 kr.

Motion

I motionen 1971: 351 av herr *Andersson* i Nybro *m. fl.* hemställs att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning angående placeringen av de från Sverige utsända socialattachéerna med målsättning att placera en sådan tjänst i något östeuropeiskt land.

Utskottet

Sverige har för närvarande fyra socialattachéer som är stationerade i Washington, London, Bryssel och Bonn. Verksamhetsområdet för attachén i Bryssel är medlemsländerna i den europeiska ekonomiska gemenskapen.

I motionen 1971: 351 anhålls om en utredning angående placeringen av socialattachéerna med målsättning att en av attachéerna skall vara stationerad i ett östeuropeiskt land.

Socialattachéerna har som huvuduppgift att förse myndigheter och

arbetsmarknadens parter med upplysningar i socialpolitiska och arbetsmarknadspolitiska frågor. Med hänsyn till den betydelsefulla uppgift som sålunda åvilar socialattachéerna talar skäl för en ökning av antalet socialattachéer efter hand som resurserna medger. Frågan om placering och verksamhetsområde får därvid avgöras från fall till fall.

Utskottet kan inte tillstyrka att någon ändring vidtages beträffande de nuvarande stationeringsorterna för socialattachéerna. Motionen 1971: 351 avstyrkes således.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen avslår motionen 1971: 351,
2. att riksdagen till *Socialattachéer* för budgetåret 1971/72 anvisar ett förslagsanslag av 825 000 kr.

48. Internationellt socialpolitiskt samarbete m. fl. anslag. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts under punkterna M 2–M 5 (s. 214–217) framlagda förslag och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1971/72 anvisar

1. till *Internationellt socialpolitiskt samarbete* ett förslagsanslag av 3 025 000 kr.,
2. till *Bidrag till världshälsovårdsorganisationen m. m.* ett förslagsanslag av 4 975 000 kr.,
3. till *Vissa internationella resor* ett reservationsanslag av 75 000 kr.,
4. till *Vissa internationella kongresser i Sverige* ett reservationsanslag av 250 000 kr.

KAPITALBUDGETEN

Statens allmänna fastighetsfond

49. Utbyggande av karolinska sjukhuset m. fl. anslag. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts under punkterna II: 9–II: 11 (s. 218–244) framlagda förslag och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1971/72 anvisar

1. till *Utbyggande av karolinska sjukhuset* ett investeringsanslag av 7 500 000 kr.,
2. till *Utbyggande av akademiska sjukhuset i Uppsala* ett investeringsanslag av 13 000 000 kr.,
3. till *Vissa byggnadsarbeten m. m. inom socialdepartementets verksamhetsområde* ett investeringsanslag av 10 480 000 kr.

Statens utlåningsfonder

50. **Statens bosättningslånefond.** Kungl. Maj:t har under punkten IV: 3 (s. 245–246) föreslagit riksdagen att till Statens bosättningslånefond för budgetåret 1971/72 anvisa ett investeringsanslag av 20 000 000 kr.

Motion

I motionen 1971: 133 av herr *Hamrin m. fl.* föreslås, såvitt här är i fråga, att riksdagen måtte besluta att utvidga lånerätten för statliga bosättningslån till att omfatta även ensamstående handikappade.

Utskottet

Från statens bosättningslånefond lämnas bosättningslån till trolovade eller äkta makar, ensamstående föräldrar samt till personer som stadigvarande sammanbor under äktenskapsliknande förhållanden.

I motionen 1971: 133 yrkas att lånerätten skall utvidgas till att omfatta även ensamstående handikappade.

Ungdomsbostadsutredningen har i sitt betänkande *Ungdom–Bostad* (SOU 1970: 43) tagit upp frågan om sådan ändring av reglerna för bosättningslån att lån skall kunna utgå även till ensamstående utan barn.

I slutet av förra året har Kungl. Maj:t överlämnat utredningens betänkande i de delar detta berör reglerna för statliga bosättningslån jämte remissyttrande till familjepolitiska kommittén för prövning i anslutning till den översyn av reglerna för bosättningslån, som kommittén fått i uppdrag att verkställa. Då således frågan om bosättningslån för alla ensamstående kommer att bli föremål för närmare överväganden föranleder motionen 1971: 133 i denna del inte någon riksdagens åtgärd.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen avslår motionen 1971: 133, såvitt här är i fråga,
2. att riksdagen till *Statens bosättningslånefond* för budgetåret 1971/72 anvisar ett investeringsanslag av 20 000 000 kr.

Fonden för låncunderstöd

51. **Lån till anordnande av barnstugor m. fl. anslag.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts under punkterna V: 1–V: 4 (s. 247–250) framlagda förslag och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1971/72 anvisar

1. till *Lån till anordnande av barnstugor* ett investeringsanslag av 35 000 000 kr.,
2. till *Lån till byggande av sjukhem* ett investeringsanslag av 35 000 000 kr.,
3. till *Lån till nybyggnader vid erkända vårdanstalter för alkohol-*

- missbrukare m. m.* ett investeringsanslag av 3 000 000 kr.,
4. till *Lån till utländska läkare för viss efterutbildning* ett investeringsanslag av 1 000 kr.

UPPSKJUTNA FRÅGOR

Utskottet kommer senare under sessionen att yttra sig beträffande Kungl. Maj:ts under följande punkter framlagda förslag, nämligen

- E 10 Statens institut för folkhälsan
- G 8 Bidrag till kommunala undervisningssjukhus
- K 6 Bidrag till vanförestalter m. m.
- K 7 Bidrag till Eugeniahemmet
- L 3 Arbetsmedicinska institutet

vilket utskottet här anmäler.

Stockholm den 16 mars 1971

På socialutskottets vägnar

GÖRAN KARLSSON

Vid ärendets slutbehandling inom utskottet har närvarit

herrar Karlsson i Huskvarna (s), Gustavsson i Alvesta (c), Svensson i Kungälv (s), Hamrin (fp), Dahlberg (s), Carlshamre (m), fru Skantz (s), herrar Larsson i Öskevik (c), Persson i Stockholm (s), Hyltander (fp), fru Sigurdsen (s), herrar Åkerlind (m), Johnsson i Blentarp (s), Andreasson (c) och fru Marklund (vpk).

Vid behandlingen av punkterna 4–13 har herr Romanus (fp) ersatt herr Hyltander (fp) och vid behandlingen av punkterna 14–51 har herr Nisser (m) ersatt herr Carlshamre (m).

Reservationer

Vid 4. **Allmänna barnbidrag**

1. beträffande *en plan för barnstödets utbyggnad* av herrar *Gustavsson* i Alvesta (c), *Hamrin* (fp), *Larsson* i Öskevik (c), *Andreasson* (c) och *Romanus* (fp) som anser

dels att det avsnitt på s. 6 i utskottets betänkande som börjar med orden »Vad därefter gäller» och slutar med orden »för barnstödet utbyggnad» bort ha följande lydelse:

»Som framgår av det tidigare anförda har familjepolitiska kommittén

att behandla vissa familjepolitiska stödåtgärder åt barnfamiljer. Till huvuduppgifterna hör bl. a. att pröva effektiviteten av olika stödformer. En utgångspunkt för kommitténs arbete är dock, att de allmänna barnbidragen alltjämt skall bilda stommen i konsumtionsstödet åt barnfamiljerna. Jämsides med familjepolitiska kommittén arbetar även andra utredningar med uppgifter, som har särskild betydelse för barnfamiljerna. Bl. a. kan nämnas servicekommittén och 1968 års barnstugcutredning.

Utskottet vill understryka det i motionen 1971: 185 uttalade behovet av en plan för barnstödet fortsatta utbyggnad. Det är angeläget inte minst med hänsyn till de krav på ökade ekonomiska resurser, som med nödvändighet måste följa med en utbyggnad av det familjepolitiska stödet. Utbyggnaden bör ske i den takt resurserna medger.

I riksdagen har redan i tidigare sammanhang framhållits, att barnbidragen bör betraktas som ett centralt inslag i familjepolitiken även i framtiden. Höjningar av barnbidraget måste därför ingå i det framtida reformprogrammet. En utbyggnad av det särskilda stödet till familjer med små inkomster bör också ske. Ett särskilt vårdnadsbidrag måste införas. Vidare måste frågan om värde- och standardbeständighet för de familjepolitiska förmånerna lösas. Någon form av indexreglering bör alltså ingå i planen.

Med hänvisning till det anförda tillstyrker utskottet bifall till motionen 1971: 185 om en samlad plan för barnstödet utbyggnad.»

dels att utskottet under 1 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1971: 185 hos Kungl. Maj:t anhåller om en samlad plan för barnstödet utbyggnad.

2. beträffande *indexreglering av barnbidragen* av fru *Marklund* (vpk) som anser

dels att det avsnitt på s. 6 i utskottets betänkande som börjar med orden »Frågan om värde-» och slutar med orden »barnbidragen från halvårsskiftet» bort ha följande lydelse:

»Frågan om värde- och standardbeständighet av de familjepolitiska förmånerna kommer att tas upp till behandling av familjepolitiska kommittén. Med tanke på att barnbidragen alltjämt anses bära utgöra stommen i det ekonomiska stödet till barnfamiljerna anser utskottet det angeläget att denna fråga avgörs utan avvaktan på familjepolitiska kommitténs resultat. Eftersom det är av yttersta vikt för barnfamiljerna att barnbidragen inte ånyo urholkas bör bidragen indexregleras. Utskottet tillstyrker därför yrkandet i motionen 1971: 360 om indexreglering av barnbidragen. Förslag om erforderliga lagändringar bör snarast föreläggas riksdagen så att indexregleringen kan ske senast vid kommande årsskifte.»

dels att utskottet under 2 bort hemställa

att riksdagen i anledning av motionen 1971: 360 hos Kungl. Maj:t hemställer om förslag till indexreglering av de allmänna barnbidragen.

Vid 6. **Bostadstillägg för barnfamiljer, m. m.**

3. beträffande *finansieringen av kommunala bostadstillägg för barnfamiljer* av herrar *Gustavsson* i Alvesta (c), *Hamrin* (fp), *Carlshamre* (m), *Larsson* i Öskevik (c), *Åkerlind* (m), *Andreasson* (c) och *Romanus* (fp) som anser

dels att det avsnitt på s. 11 i utskottets betänkande som börjar med orden »Statsbidrag utgår till» och slutar med orden »därför motionen 1971: 758» bort ha följande lydelse:

»Då det gäller att omfördela ekonomiska resurser med hjälp av statsfinansierade bidrag måste utgångspunkten vara att transfereringarna skall ske över statsbudgeten. Tunga skäl måste finnas för att undantag skall göras från denna huvudregel. Några sådana skäl föreligger inte beträffande de kommunala bostadstillägg till barnfamiljer, för vilka statsbidrag nu utgår. Även detta stöd till barnfamiljerna bör därför vara en statens angelägenhet och finansieras av staten.

Vad utskottet anfört bör bringas till Kungl. Maj:ts kännedom.»

dels att utskottet under 2 bort hemställa

att utskottet i anledning av motionen 1971: 758 ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört.

4. beträffande *inverkan av förmögenhet vid beräkning av bostadstillägg* av herrar *Gustavsson* i Alvesta (c), *Hamrin* (fp), *Carlshamre* (m), *Larsson* i Öskevik (c), *Åkerlind* (m), *Andreasson* (c) och *Romanus* (fp) som anser

dels att det avsnitt på s. 10 i utskottets betänkande som börjar med orden »Mot bakgrund av» och slutar med orden »1971: 770 och 1971: 787» bort ha följande lydelse:

»Som anförs i motionen 1971: 787 kan i många fall den förmögenhet, som en barnfamilj har, vara bunden i en rörelse eller på annat sätt vilket gör att förmögenheten inte kan göras tillgänglig för familjens konsumtion. Utskottet anser det därför motiverat att i sådana fall det bundna kapitalet reduceras vid beräkning av vilket förmögenhetsbelopp som skall läggas till grund för fastställandet av bostadstillägg. Det är också, i enlighet med vad som anförs i motionen 1971: 770, motiverat att ökningsfaktorn, som nu är 20 %, sänks. Som jämförelse kan nämnas att motsvarande ökningsfaktor vid bestämmande av hustrutillägg och kommunala bostadstillägg för pensionärer för närvarande är 10 %.

Vad utskottet anfört bör bringas till Kungl. Maj:ts kännedom.»

dels att utskottet under 3 bort hemställa

att riksdagen i anledning av motionen 1971: 770 och motionen 1971: 787 ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört om inverkan av förmögenhet vid beräkningen av bostadstillägg för barnfamiljer.

Vid 11. Bidrag till driften av barnstugor

5. beträffande *frågan om frivillig eller obligatorisk förskola* av herrar *Gustavsson* i Alvesta (c), *Hamrin* (fp), *Larsson* i Öskevik (c), *Andreasson* (c) och *Romanus* (fp) som anser

dels att det avsnitt på s. 18 i utskottets betänkande som börjar med orden »1968 års barnstugeutredning» och slutar med orden »således av utskottet» bort ha följande lydelse:

»En tidig inbördes kontakt mellan barn i den gemenskap som förskolan utgör är motiverad bl. a. av angelägna sociala behov. Som framhålls i direktiven till 1968 års barnstugeutredning har skilda undersökningar visat betydelsen av ett tidigt deltagande i organiserad gruppverksamhet, bl. a. för att underlätta övergången till skolsituationen. Barn som kommer från en stimulansfattig miljö är ofta handikappade i jämförelse med barn som växt upp i en emotionellt och kulturellt mera stimulerande miljö. Vistelse i förskola är därför av särskild betydelse för de förstnämnda barnen. Barnstugeutredningen skall enligt utredningsdirektiven bl. a. pröva formerna för och omfattningen av en förskoleverksamhet som på sikt kan komma alla barn till del under en tid närmast före inträdet i grundskolan. För att tvekan ej skall råda om att utredningens arbete i denna del skall inriktas på frågan om möjligheterna att införa en allmän obligatorisk förskola bör tilläggsdirektiv meddelas för utredningens arbete. Dessa direktiv bör även innefatta uppdrag att belysa övriga i motionerna angivna frågeställningar beträffande förskolan och då framför allt frågan om förskolans inordnande i skolväsendet. Utskottet anser att riksdagen i anledning av motionen 1971: 741 hos Kungl. Maj:t bör hemställa om tilläggsdirektiv till barnstugeutredningen av den innebörd utskottet angivit. Detta ställningstagande innebär att utskottet avstyrker motionerna 1971: 479 och 1971: 863.»

dels att utskottet under 2 bort hemställa

att riksdagen i anledning av motionen 1971: 741 hos Kungl. Maj:t begär att tilläggsdirektiv ges till 1968 års barnstugeutredning i enlighet med vad utskottet anfört.

6. beträffande *statsbidragsbestämmelserna i fråga om driften av barnstugor* av herrar *Hamrin* (fp) och *Romanus* (fp) som anser

dels att det avsnitt i utskottets betänkande som börjar på s. 17 med

orden »I den mån» och slutar på s. 18 med orden »i denna del» bort ha följande lydelse:

»Som framhålles i motionen har under senare år en avsevärd ökning av kommunernas kostnader för driften av barnstugor inträtt. Även kostnaden per plats har ökat kraftigt. Av undersökningar, som bl. a. redovisas i en av LO utgiven skrift, framgår att barnstugorna från statens synpunkt är betydligt fördelaktigare i ekonomiskt avseende än från kommunernas.

Utskottet finner det liksom motionärerna angeläget att förslag snarast framlägges om sådan ändring av reglerna för statsbidrag till driften av barnstugor, att ökat stöd ges åt kommunerna. Därvid bör, som motionärerna framhåller, särskild hänsyn tas till de kommuner som i förhållande till sitt skatteunderlag har speciellt stort behov av barntillsynsplatser.»

dels att utskottet under 4 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1971: 780 hos Kungl. Maj:t hemställer att förslag snarast framläggs till sådan ändring av reglerna för bidrag till driften av barnstugor att ökat stöd ges åt kommunerna, särskilt dem som i förhållande till sitt skatteunderlag har speciellt stort behov av barntillsynsplatser.

7. beträffande statsbidragsbestämmelserna i fråga om driften av barnstugor av fru *Marklund* (vpk) som anser

dels att det avsnitt på s. 17 i utskottets betänkande som börjar med orden »Effekten av den» och slutar med orden »avstyrker motionen 1971: 358» bort ha följande lydelse:

»Behovet av en utökad barntillsynsverksamhet är väl dokumenterat. Lika kända är svårigheterna att överallt i landet få till stånd barnstugeplatser som motsvarar behovet. Ofta är kostnadsskäl de avgörande. Trots att det statliga driftbidraget höjts, har kommunerna fortfarande de största finansiella bördorna. Detta försvårar en snabb utbyggnad av verksamheten, och en ytterligare ökning av statsbidraget är därför ett rimligt krav, i synnerhet som det råder samstämmighet om att utbyggnaden av daghemsverksamheten är en mycket angelägen åtgärd.

Ett driftbidrag av den storlek som föreslagits i motionen 1971: 358 skulle medföra att staten kom att svara för ca 70 procent av personalkostnaderna. Det kan ur många synpunkter anses lämpligt att göra denna anknytning till personalkostnaderna. De utgör den dominerande utgiftsposten och ökar snabbast. Utskottet delar motionärernas mening att en sådan åtgärd skulle undanröja finansiella hinder för att bygga ut denna starkt efterfrågade service åt barnfamiljerna. Utskottet tillstyrker därför motionen 1971: 358.

dels att utskottet under 5 bort hemställa

att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionen 1971: 358 till *Bidrag till driften av barnstugor*

för budgetåret 1971/72 anvisar ett förslagsanslag av 280 000 000 kr.

8. beträffande *statsbidragsbestämmelserna i fråga om driften av barnstugor* av herrar *Gustavsson* i Alvesta (c), *Hamrin* (fp), *Carlshamre* (m), *Larsson* i Öskevik (c), *Åkerlind* (m), *Andreasson* (c) och *Romanus* (fp) som anser

att det avsnitt på s. 17 i utskottets betänkande som börjar med orden »Effekten av den» och slutar med orden »avstyrker motionen 1971: 358» bort ha följande tillägg:

»Med anledning av yrkandet i motionen vill dock utskottet framhålla det önskvärda i att den av riksdagen år 1969 begärda utredningen rörande kostnadsfördelningen mellan stat och kommun kommer till stånd.»

Vid 12. Bidrag till kommunala familjedaghem

9. beträffande *begränsningsreglerna för statsbidrag till kostnaden för kommunala familjedaghem* av herrar *Gustavsson* i Alvesta (c), *Hamrin* (fp), *Carlshamre* (m), *Larsson* i Öskevik (c), *Åkerlind* (m), *Andreasson* (c) och *Romanus* (fp) som anser

dels att det avsnitt på s. 19 i utskottets betänkande som börjar med orden »Riksdagen har» och slutar med orden »1971: 186 och 1971: 791» bort ha följande lydelse:

»Enligt utskottets mening finns det fog för stark kritik mot de båda begränsningsreglerna. Ett stort antal kommuner kan på grund av kvotregeln inte få statsbidrag till sin familjedaghemsvksamhet. Den stimulans till ökade insatser på området som statsbidraget är avsett att utgöra uteblir i många av dessa kommuner. Det kan nämligen ofta te sig betungande för kommunerna att nå upp till det antal daghemplatser som krävs för att bidrag skall börja utgå. Inte heller den andra av de båda begränsningsreglerna, balansregeln, bidrar enligt utskottets mening till en utveckling mot målet att helt tillgodose efterfrågan på barntillsynsplatser. Det finns inte skäl anta att utbyggnaden av barnstugeverksamheten skulle hämmas av att kommunerna stimulerades att ytterligare bygga ut familjedaghemsvksamheten. En sådan stimulans bör därför ges genom ändring av statsbidragsreglerna. Utskottet anser att såväl kvotregeln som balansregeln bör slopas. Motionerna 1971: 186 och 1971: 791 bör därför bifallas.»

dels att utskottet under 1 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1971: 186 och motionen 1971: 791 hos Kungl. Maj:t hemställer om slopande av de båda begränsningsreglerna för statsbidrag till kostnaden för kommunala familjedaghem.

Vid 14. **Socialstyrelsen**

10. beträffande *anvisande av medel till ett statligt lek-miljöråd* av herrar *Akerlind* (m) och *Nisser* (m) som anser

dels att det avsnitt på s. 20 i utskottets betänkande som börjar med orden »Utskottet, som inte» och slutar med orden »1971: 794 avstyrks således» bort ha följande lydelse:

»Utskottet finner det inte motiverat att inrätta ett särskilt statligt lek-miljöråd. Medel bör därför inte beräknas för detta ändamål. Utskottet tillstyrker således motionen 1971: 794.»

dels att utskottet bort hemställa

att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionen 1971: 794 till *Socialstyrelsen* för budgetåret 1971/72 anvisar ett förslagsanslag av 32 245 000 kr.

Vid 18. **Bidrag till försöksvis anordnad familjerådgivning**

11. beträffande *primärkommunalt ordnad social rådgivningsverksamhet* av herrar *Hamrin* (fp) och *Hyltander* (fp) som anser

dels att det avsnitt i utskottets betänkande som börjar på s. 24 med orden »Försöksverksamhet med familjerådgivning» och slutar på s. 25 med orden »utskottet motionen 1971: 744» bort ha följande lydelse:

»Försöksverksamhet med familjerådgivning har pågått under lång tid. Mot denna bakgrund framstår det självfallet som önskvärt att riktlinjerna för en permanent organisation av verksamheten kan fastställas snarast möjligt. Utskottet är väl medvetet om att familjerådgivningsverksamheten berörs av flera pågående utredningar. Utskottet vill emellertid understryka vikten av att familjerådgivningen utan dröjsmål blir en reguljär del av samhällets sociala service. Förslag om permanent organisation för familjerådgivningsverksamheten bör därför snarast möjligt framläggas. I avvaktan härpå bör åtgärder vidtagas som stimulerar till en ökning av försöksverksamheten. Hit hör vidgade möjligheter för primärkommunerna att engagera sig i denna.»

dels att utskottet under 1 bort hemställa

att riksdagen i anledning av motionen 1971: 744 ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört.

12. beträffande *försöksverksamhet med sexualrådgivningskliniker* av herrar *Hamrin* (fp) och *Hyltander* (fp) som anser

dels att det avsnitt på s. 25 i utskottets betänkande som börjar med orden »Beträffande yrkandet i» och slutar med orden »utskottet motionen 1971: 1189» bort ha följande lydelse:

»Som motionärerna framhållit visar erfarenheterna från befintliga sexualrådgivningskliniker att dessa fyller ett angeläget behov. Lands-

tingen och de kommuner som bedriver familjerådgivning bör därför genom anvisningar stimuleras att inrätta sådana kliniker. Skäl finnes, som framhålls i motionen, att samordna dessa med familjerådgivningsbyråerna, för att därmed underlätta behandlingen av sexuella problem som en del i större samlevnadskomplex, vilket ofta är önskvärt.»

dels att utskottet under 2 bort hemställa

att riksdagen i anledning av motionen 1971: 1189 ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört.

Vid 20. Bidrag till S:t Lukasstiftelsen

13. beträffande *medelsanvisningen* av herrar *Gustavsson* i Alvesta (c), *Hamrin* (fp), *Larsson* i Öskevik (c), *Hyltander* (fp), *Akerlind* (m), *Andreasson* (c) och *Nisser* (m) som anser

dels att det avsnitt på s. 26 i utskottets betänkande som börjar med orden »Utskottet biträder Kungl. Maj:ts» och slutar med orden »och avstyrker motionsyrkandet» bort ha följande lydelse:

»Med hänsyn till den omfattande rådgivnings- och utbildningsverksamhet som bedrivs vid S:t Lukasstiftelsen samt med beaktande av de pris- och lönestegringar som inträffat under de senaste åren biträder utskottet motionsförslaget.»

dels att utskottet bort hemställa

att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionen 1971: 190 till *Bidrag till S:t Lukasstiftelsen* för budgetåret 1971/72 anvisar ett anslag av 80 000 kr.

Vid 23. Hälsovårdsupplysning

14. beträffande *en parlamentarisk utredning om sjukdomsförebyggande åtgärder* av herrar *Gustavsson* i Alvesta (c), *Hamrin* (fp), *Larsson* i Öskevik (c) *Hyltander* (fp), *Akerlind* (m), *Andreasson* (c) och *Nisser* (m) som anser

dels att det avsnitt på s. 28 i utskottets betänkande som börjar med orden »I motionen 1971: 481» och slutar med orden »till motionen 1971: 481» bort ha följande lydelse:

»I motionen 1971: 481 föreslås en parlamentarisk utredning om sjukdomsförebyggande åtgärder i syfte att skapa bättre förutsättningar för en aktiv medverkan från samhällsorgans och alla medborgares sida för att förbättra folkhälsan. Motionärerna framhåller att det är både billigare och effektivare att förebygga uppkomsten av ohälsa än via behandling och rehabilitering återställa hälsan. De påpekar att samhällets politik måste i allt större utsträckning syfta till att förebygga såväl fysisk som psykisk ohälsa. Hälsovårdsupplysningen måste ha som mål att ge ökade kunskaper på en hel rad områden och bedrivs inom samhälls-

funktioner som har en nyckelställning när det gäller att nå och påverka människorna. Utskottet ansluter sig till motionärernas bedömning beträffande betydelsen av sjukdomsförebyggande åtgärder. För att kunna engagera de enskilda människorna för sjukdoms- och skadeförebyggande åtgärder krävs närmare utredning av bl. a. frågorna om hur en effektiv och långsiktig hälsouppllysning skall planeras, organiseras, samordnas och genomföras. Utskottet tillstyrker därför bifall till motionen 1971: 481 om tillsättande av en parlamentarisk utredning för detta ändamål.»

dels att utskottet under 2 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1971: 481 hos Kungl. Maj:t hemställer att en parlamentariskt sammansatt kommitté får i uppdrag att utreda frågan om samordnade sjukdomsförebyggande åtgärder som kan avlasta sjukvård och socialvård.

15. beträffande *medelsanvisningen* av herrar *Åkerlind* (m) och *Nisser* (m) som anser

dels att det avsnitt på s. 28 i utskottets betänkande som börjar med orden »Ökade insatser för» och slutar med orden »Motionen avstyrks därför» bort ha följande lydelse:

»Ökade insatser för hälsovårdsuppllysning som ett led i den förebyggande hälso- och sjukvården är enligt utskottets mening angelägna. Socialstyrelsen har föreslagit en medelsanvisning under anslaget av 5 990 000 kr. medan Kungl. Maj:t förordat ett anslag av 3 000 000 kr. I motionen 1971: 781 hemställs om en höjning av anslaget till 4 000 000 kr. En beskärning av socialstyrelsens förslag till det av Kungl. Maj:t förordade beloppet innebär att åtskilliga angelägna upplysningsåtgärder inte kan genomföras. Utskottet vill särskilt framhålla upplysningsbehovet om skadeverkningar genom bruk av tobak, alkohol och narkotika. Mot bakgrund bl. a. av det utomordentligt stora behov av kvalificerad information som finns – inte minst bland barn och ungdom – tillstyrker utskottet förslaget i motionen 1971: 781 om en medelsanvisning av 4 000 000 kr.»

dels att utskottet under 4 bort hemställa

att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionen 1971: 781 till *Hälsovårdsuppllysning* för budgetåret 1971/72 anvisar ett reservationsanslag av 4 000 000 kr.

Vid 28. Vidareutbildning av läkare

16. beträffande *läkartillgången vid sjukvårdsinrättningarna* av herrar *Gustavsson* i Alvesta (c), *Hamrin* (fp), *Larsson* i Öskevik (c), *Hyltander* (fp) och *Andreasson* (c) som anser

dels att det avsnitt på s. 31 i utskottets betänkande som börjar med orden »Läkartjänstutredningen behandlar bl. a.» och slutar med orden

»till motionen 1971: 184» bort ha följande lydelse:

»Det är enligt utskottets mening ur såväl patienternas som sjukvårdshuvudmännens synvinkel angeläget att den nya ordningen för vidareutbildning av läkare inte leder till att antalet väl utbildade underordnade läkare vid landsortssjukhusen alltför starkt reduceras och att dessa läkare ersätts med praktiskt oerfarna nyexaminerade läkare. Förutsättningarna för sjukhushuvudmännen att till andra tjänster än för överläkare och biträdande överläkare kunna knyta kvalificerade läkare bör därför beaktas. Utskottet biträder kravet på att läkartjänstutredningen får i uppdrag att snarast utreda och lägga fram förslag om hur behovet av läkartjänster av nämnda slag skall tillgodoses. Utskottet tillstyrker således bifall till motionen 1971: 184.»

dels att utskottet under 1 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1971: 184 hos Kungl. Maj:t hemställer att socialstyrelsen får i uppdrag att genom läkartjänstutredningens försorg snarast utreda och lägga fram förslag om tillgodoseende av behovet av kompetent läkarpersonal vid sjukvårdsinrättningarna.

Vid 37. **Bidrag till Länkrörelsen m. m.**

17. beträffande *kretsen av bidragsberättigade organisationer* av herrar *Hamrin* (fp) och *Hyltander* (fp) som anser

dels att det avsnitt på s. 36 i utskottets betänkande som börjar med orden »Utskottet delar motionärernas» och slutar med orden »till motionen 1971: 356» bort ha följande lydelse:

»Utskottet delar motionärernas mening att många andra organisationer än de som nu erhåller stöd från anslaget utför insatser som är av betydelse för de socialt handikappade. Det har i praktiken visat sig att dessa organisationer med religiös eller annan ideell inriktning nått goda resultat i sitt rehabiliteringsarbete. De arbetar nu under mycket svåra ekonomiska förhållanden. Medel från detta anslag utgår för närvarande till Länkrörelsen, RFHL och en del andra organisationer för stöd och hjälp till läkemedelsmissbrukare. Vi anser, att detta är mycket värdefullt. Men med tanke på att även andra organisationer utför liknande arbete med goda resultat, bör medel från detta anslag utgå även till dessa, för den del av deras arbete, som består av gemenskapsfrämjande gruppverksamhet för socialt handikappade, främst alkohol- och läkemedelsmissbrukare.

Anslaget bör enligt utskottets mening utgå med det i motionen yrkade beloppet 2 900 000 kr., varav 600 000 kr. beräknats för religiösa eller andra ideella organisationers verksamhet av nyss nämnda art. Dessa medel bör förvaltas av socialstyrelsen, som efter ansökan skall kunna fördela dem till berörda organisationer. Bedömningen bör vara sådan

att även nya metoder för dylik verksamhet uppmuntras. Anslaget rubrik bör härvid ändras till 'Bidrag till Länkrörelsen och andra frivilliga ideella organisationer'.»

dels att utskottet under 1 bort hemställa

att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionen 1971: 356

a) till *Bidrag till Länkrörelsen och andra frivilliga organisationer* för budgetåret 1971/72 anvisar ett anslag av 2 900 000 kr.,

b) ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört.

Vid 40. **Bidrag till vissa hjälpmedel för handikappade**

18. beträffande *hjälpmedelsförteckningen* av herrar *Hamrin* (fp) och *Hyltander* (fp) som anser

dels att det avsnitt på s. 40 i utskottets betänkande som börjar med orden »Utskottet vill starkt» och slutar med orden »i denna del» bort ha följande lydelse:

»Utskottet vill starkt understryka vikten av att hjälpmedelsförteckningen ges en sådan utformning att den omfattar alla de hjälpmedel, som är nödvändiga för handikappade och sjuka. Trots att förteckningen under hand kompletterats omfattar den ännu inte vissa för olika grupper handikappade väsentliga hjälpmedel. Rätten att kostnadsfritt erhålla hjälpmedel på grund av handikapp bör därför utvidgas till att omfatta alla handikappgrupper, dvs. alla som har behov av hjälpmedel på grund av handikapp eller sjukdom. Hjälpmedelsbegreppet bör härvid ges en vid tolkning. Utskottet tillstyrker alltså motion 1971: 133 i denna del.»

dels att utskottet under 3 borde hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1971: 133, såvitt avser vidgning av hjälpmedelsförteckningen, hos Kungl. Maj:t hemställer att hjälpmedelsförteckningen vidgas till att omfatta alla hjälpmedel, som är nödvändiga på grund av handikapp och sjukdom.

19. beträffande *prövningen av frågan om statsbidrag till särskilt kostsamma hjälpmedel, m. m.* av herrar *Hamrin* (fp) och *Hyltander* (fp) som anser

dels att det avsnitt på s. 42 i utskottets betänkande som börjar med orden »Den sålunda lämnade» och slutar med orden »del avstyrks därför» bort ha följande lydelse:

»Enligt utskottets mening skulle en decentraliserad behandling kunna förkorta den totala handläggningstiden, vilket är betydelsefullt för den som väntar på ett hjälpmedel. Det är angeläget, att alla möjligheter utnyttjas för att ytterligare förkorta väntetiden för de personer, som har behov av de kostsamma hjälpmedlen. Detta kan ske bl. a. genom

att som föreslagits i motionen 1971: 133 beloppet för hjälpmedel, som kan utlämnas utan särskild prövning, höjs från 5 000 kr. till 10 000 kr. Även andra förenklingar, som innebär tidsvinst i handläggningen, bör övervägas. I enlighet med det anförda tillstyrker utskottet motionen 1971: 133 i dessa delar.

Enligt utskottets mening skulle ett genomförande av det i motionen 1971: 747 framförda förslaget vara liktydigt med att helt överföra beslutanderätten för de särskilt kostsamma hjälpmedlen till den ordinerande läkaren. Det torde nämligen i praktiken knappast komma i fråga att ta ifrån en handikappad ett hjälpmedel som denne erhållit för klinisk prövning.

Då det gäller förslaget i motion 1971: 133 om en decentralisering av prövningsförfarandet, finner utskottet att betydande fördelar i tids- och servicehänseende härigenom kan vinnas. Det torde ej kunna hävdas att bedömningen och prövningen av vilket hjälpmedel som är lämpligast för den handikappade är av den svårighetsgraden, att ställningstagandet inte med fördel kan göras av regionala organ. Utskottet tillstyrker därför yrkandet i motionen 1971: 133 såvitt avser delegation av prövningsrätten beträffande kostsamma hjälpmedel till ett länsorgan. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att anvisa lämpligt regionalt organ för detta ändamål, t. ex. det av handikapputredningen föreslagna länshandikapprådet. Som en följd av detta ställningstagande avstyrks motionen 1971: 747.

dels att utskottet under 4 bort hemställa

att riksdagen i anledning av motionen 1971: 133, såvitt avser förenkling av prövningsförfarandet beträffande hjälpmedel för handikappade, kostnadsgränsen för kostsamma hjälpmedel och decentralisering av prövningsrätten beträffande sådana hjälpmedel, hos Kungl. Maj:t hemställer *dels* att prövningsförfarandet beträffande kostsamma hjälpmedel förenklas, *dels* att beloppsgränsen för hjälpmedel, som erhålles utan särskild prövning, höjs från 5 000 kr. till 10 000 kr., *dels ock* att prövningen av rätten till statsbidrag till kostsamma hjälpmedel decentraliseras till lämpligt regionalt organ.

Vid 42. Bidrag till driften av särskolor m. m.

20. beträffande statsbidrag till fler personalkategorier av herrar Gustavsson i Alvesta (c), Hamrin (fp), Larsson i Öskevik (c), Hylltander (fp) och Andreasson (c) som anser

dels att det avsnitt i utskottets betänkande som börjar på s. 43 med orden »Statsbidrag utgår med» och slutar på s. 44 med orden »därför motionen 1971: 757» bort ha följande lydelse:

»För närvarande utgår statsbidrag med 95 % av lönekostnaden för

rektorer och lärare vid särskolan. I motionen 1971: 757 yrkas att bidragsreglerna skall omarbetas i syfte att statsbidrag skall utgå till även andra personalkategorier än de nämnda.

Under den tid som förflutit sedan lagen angående vården om vissa psykiskt utvecklingsstörda trädde i kraft den 1 januari 1968 har huvudmännen gjort betydande insatser för att bygga ut undervisningen för personer som omfattas av lagen. Detta har inneburit en avsevärd ekonomisk belastning för huvudmännen. Kännetecknande för verksamheten enligt omsorgslagen är den stora integrationen mellan vård och utbildning. Mot bakgrunden av detta är det enligt utskottets mening angeläget att de förslag angående statsbidrag till olika personalkategorier, som framlades av den utredning som föregick lagstiftningen, snarast möjligt förverkligas. Den närmare avgränsningen av de statsbidragsberättigade tjänsterna bör anförtros den arbetsgrupp som tillsattes förra året för att se över reglerna om statsbidrag till särskoleverksamheten. I enlighet med det anförda biträder utskottet yrkandet i motionen 1971: 757.»

dels att utskottet under 1 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1971: 757 hos Kungl. Maj:t hemställer om utarbetande av ändrade bestämmelser om statsbidrag till omsorger om vissa psykiskt utvecklingsstörda i det syfte som anges i motionen.

Vid 44. Bidrag till Sveriges dövas riksförbund

21. beträffande *medelsanvisningen* av herrar *Åkerlind* (m) och *Nisser* (m) som anser

dels att det avsnitt på s. 44 i utskottets betänkande som börjar med orden »Utskottet vill framhålla» och slutar med orden »1971: 792 avstyrks således» bort ha följande lydelse:

»För sin verksamhet är Sveriges dövas riksförbund helt beroende av frivilligt insamlade medel, lotteriinkomster samt statliga bidrag. Utöver de beräknade intäkterna från annat håll behövs 319 000 kr. i statligt anslag för att verksamheten skall kunna bedrivas i den omfattning som är avsedd. Utskottet anser att verksamheten, som helt går ut på att de döva skall kunna anpassas till vårt samhälle, har sådan betydelse att nämnda anslagsbelopp bör anvisas.»

dels att utskottet bort hemställa

att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionen 1971: 792 till *Bidrag till Sveriges dövas riksförbund* för budgetåret 1971/72 anvisar ett anslag av 319 000 kr.

Vid 50. Statens bosättningslånefond

22. beträffande *bosättningslån till ensamstående handikappade* av herrar *Hamrin* (fp) och *Hyltander* (fp), som anser

dels att det avsnitt på s. 47 i utskottets betänkande som börjar med orden »I slutet av» och slutar med orden »någon riksdagens åtgärd» bort ha följande lydelse:

»I slutet av förra året har Kungl. Maj:t överlämnat utredningens betänkande i de delar detta berör reglerna för statliga bosättningslån jämte remissyttrande till familjepolitiska kommittén för prövning i anslutning till den översyn av reglerna för bosättningslån som kommittén fått i uppdrag att verkställa. Familjepolitiska kommittén överväger således frågan om bosättningslån till alla ensamstående. Oavsett vilket resultat dessa överväganden kommer att leda till, torde beslut i frågan ej kunna fattas inom avsevärd tid. Enligt vår mening är dock de ensamstående handikappades bostadsproblem av den arten att beslut beträffande dem torde kunna fattas redan nu. Ensamstående handikappade tvingas ofta bo på institutioner. Många av dem är i stort behov av egna lägenheter för att kunna leva ett mer självständigt och tillfredsställande liv. De har dock ofta svårt att skaffa egen lägenhet på grund av de höga utrustningskostnaderna. Rätten att erhålla statliga bosättningslån bör därför tillerkännas även ensamstående handikappade. Utskottet tillstyrker alltså motionen 1971: 133 i denna del och föreslår, att riksdagen uttalar att lånerätten för statliga bosättningslån bör utvidgas till att omfatta även ensamstående handikappade.»

dels att utskottet under 1 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1971: 133, såvitt här är i fråga, hos Kungl. Maj:t hemställer om sådan ändring av kungörelsen (1946: 570) om statliga bosättningslån att lånerätten för statliga bosättningslån utvidgas till att omfatta även ensamstående handikappade.

Särskilt yttrande**Vid 11. Bidrag till driften av barnstugor**

beträffande *frågan om frivillig eller obligatorisk förskola* av herrar *Carls-hamre* (m) och *Åkerlind* (m) som anförde:

Den pedagogiska verksamheten i förskolan syftar till att utveckla barnens anlag och färdigheter, samtidigt som barnen tränar upp sin förmåga till social samvaro. I likhet med vad som anförs i motionen 1971: 479 anser vi att det mot denna bakgrund bör eftersträvas att alla sexåringar – och så småningom också femåringar – kan erbjudas plats vid förskola. En sådan förskola bör vara frivillig. 1968 års barnstugeutredning skall enligt utredningsdirektiven bl. a. pröva formerna för och

omfattningen av en förskoleverksamhet som på sikt kan komma alla barn till del under en tid närmast före inträdet i grundskolan. Utgångspunkten för utredningsarbetet är att förskoleverksamheten även i fortsättningen skall vara en kommunal verksamhet. Enligt vår mening är det uppenbart att man med denna utgångspunkt inte inom överskådlig tid kan nå det uppställda målet att bereda alla 5-6-åringar plats i förskola. Samhället måste därför samtidigt satsa på en utbyggnad av privata förskolor som bedrivs av olika organisationer. Härigenom blir det också möjligt för föräldrarna att för sina barns räkning välja mellan förskolor, där verksamheten har skiftande uppläggning och innehåll, varmed även det i motionen 1971: 863 framförda önskemålet om en valfri förskola med kristet alternativ skulle tillgodoses. Detta kommer enligt vår mening att öka många föräldrars benägenhet att sända sina barn till förskola.

Det hade enligt vår mening varit av värde, om vad vi ovan anför, exempelvis genom tilläggsdirektiv, kunnat bringas till 1968 års barnstugeutredning för beaktande. Utredningens arbete har emellertid framskridit så långt, att det för närvarande synes lämpligt att i avvaktan på utredningens huvudbetänkande inte föreslå någon riksdagens åtgärd.